

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bakalářská práce

2024

Karen Doležalová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Zapomenutý tisk – rozbor Českých Ilustrovaných Listů

Bakalářská práce

Autor práce: Karen Doležalová

Studijní program: Komunikační studia – Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31. 07. 2024

Karen Doležalová

Bibliografický záznam

DOLEŽALOVÁ, Karen. *Zapomenutý tisk – rozbor Českých Ilustrovaných Listů*. Praha, 2024. 36 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Rozsah práce: 65 501 znaků [včetně mezer]

Abstrakt

Práce si stanovuje jako cíl rozbor českého periodika vydávaného v období secese v Rakousku-Uhersku pod názvem České Ilustrované Listy. Práce bude zaměřena na rozbor obsahu tohoto týdeníku. Bude se zabývat jeho náplní, podrobovat ho analýze a vzájemnému porovnávání. V práci bude nastíněno prostředí, ve kterém v té době periodikum vycházelo, a bude tak zasazeno do dobového kontextu, díky čemuž bude možno přinést vysvětlení stanovisek, která časopis zaujímal. Práce si dává za cíl přiblížit podobu české publicistiky dané doby na příkladu konkrétního periodika, které je jedno z mnoha, která v té době vycházela a působila na společnost. Zároveň je to periodikum, které si neudrželo dlouhodobou významnost a zůstalo zapomenuto. Práce by měla přispět k výzkumu periodik a společnosti začátku dvacátého století a zároveň představit médium, které ještě nebylo zkoumáno.

Abstract

The aim of the thesis is to analyse a Czech periodical published in the period of the Art Nouveau in Austria-Hungary under the name České Ilustrované Listy. The thesis will focus on the analysis of the content of this weekly. It will deal with its content, subject it to analysis and comparison. The thesis will outline the environment in which the periodical was published at the time and will therefore be set in the context of the time, which will make it possible to provide an explanation of the stances taken by the magazine. The thesis aims to showcase the shape of Czech journalism of the time by using the example of a particular periodical, which is one of many that were published and influenced society at the time. At the same time, it is a periodical that did not maintain its long-term relevance and remained forgotten. The thesis should contribute to research on periodicals and society in the early twentieth century, while at the same time introduce a medium that has not been explored yet.

Klíčová slova

Kulturní časopis, česko-německé vztahy, přelom století, publicistika, obsahová analýza, Rakousko-Uhersko

Keywords

Cultural magazine, Czech-German relations, turn of the century, journalism, content analysis, Austria-Hungary

Title

Forgotten press – analysis of České Ilustrované Listy

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu PhDr. Petru Bednaříkovi, Ph.D. za trpělivost a rady při vedení práce.

Obsah

Úvod.....	8
Podoba a zaměření časopisu	9
Charakteristika tehdejšího tisku.....	11
Metodologie	13
Zpravodajství	15
Politika	15
Černá kronika	19
Kultura.....	21
Osobnosti.....	22
Cestopis	25
Rubriky	27
Četba.....	27
Drobnosti.....	28
Sport	29
Divadlo	30
Literatura	32
Hádky a Lékaři	32
Reklama	33
Závěr	36
Seznam použité literatury	38
Seznam příloh	40

Úvod

Tato práce je zaměřena na týdeník České Ilustrované Listy, který vycházel jen po velmi krátkou dobu počátkem dvacátého století. Konkrétně během roku 1906 a poté byl ještě na krátkou dobu obnoven v roce 1907. I přes jeho krátké trvání a předpokládaný malý dosah má však podle mého názoru svůj historický význam, jelikož nám prostřednictvím svých článků ukazuje, jakým věcem byl tehdy ve společnosti přikládán význam. Specificky ve společnosti české. Touto dobou byly české země stále součástí Rakouska-Uherska a významná část území byla obývána německou menšinou. A právě postavení českého národa v rámci monarchie, a ještě více pak postavení Čechů v německojazyčných oblastech bylo pro zvolené periodikum zásadním tématem. Podle mého názoru má význam zabývat se vývojem novin a jejich podobou napříč časem. Starší éra jejich existence však zůstává poměrně málo prozkoumána. Ve své práci bych tak ráda rozšířila pole znalostí dané doby.

Cílem této bakalářské práce je přiblížit podobu a obsah periodika, které je jedno z mnoha, která v té době vycházela a působila na společnost. V práci se tedy budu zaměřovat na to, jakým tématům je věnován prostor, a jaký k nim redakce zaujímá postoj. K tomuto typu rozboru byla jako metoda výzkumu zvolena obsahová analýza, jelikož se jevila jako nejvhodnější s ohledem na množství materiálu ke zpracování.

Struktura práce byla oproti návrhu v tezi pozměněna z důvodu nadbytečnosti některých témat a větší přehlednosti. Historický kontext doby není uveden v samostatné kapitole, nýbrž je rozprostřen v textu ve vztahu ke konkrétním případům. Podoba žurnalistiky daného období byla zařazena na konec práce. Z rozboru reklamy byl vyškrtnut rozbor její jazykové a grafické stránky, jelikož neodpovídá zaměření práce a byl by tedy nadbytečný, navíc by vyžadoval vlastní výzkumnou metodu. Podoba časopisu byla naopak přesunuta na začátek.

Práce je řazena do pěti kapitol, úvodu a závěru. V první kapitole je popsána struktura periodika a jeho charakteristické rysy. Druhá kapitola je věnována metodologii obsahové analýzy a způsobu její aplikace při provádění výzkumu. V této kapitole jsou také položeny výzkumné otázky. Třetí kapitola je věnována zpravodajství. Zde je zodpovězena otázka, na jaká témata se periodikum nejvíce zaměřuje, jakým událostem přikládá největší váhu a zda se do podoby informování o událostech propisuje autorovo osobní přesvědčení. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na rubriky a jejich pozici v rámci časopisu. Poslední kapitola se zaměřuje na reklamu, její nejfrekventovanější typy a předpokládané cílové skupiny.

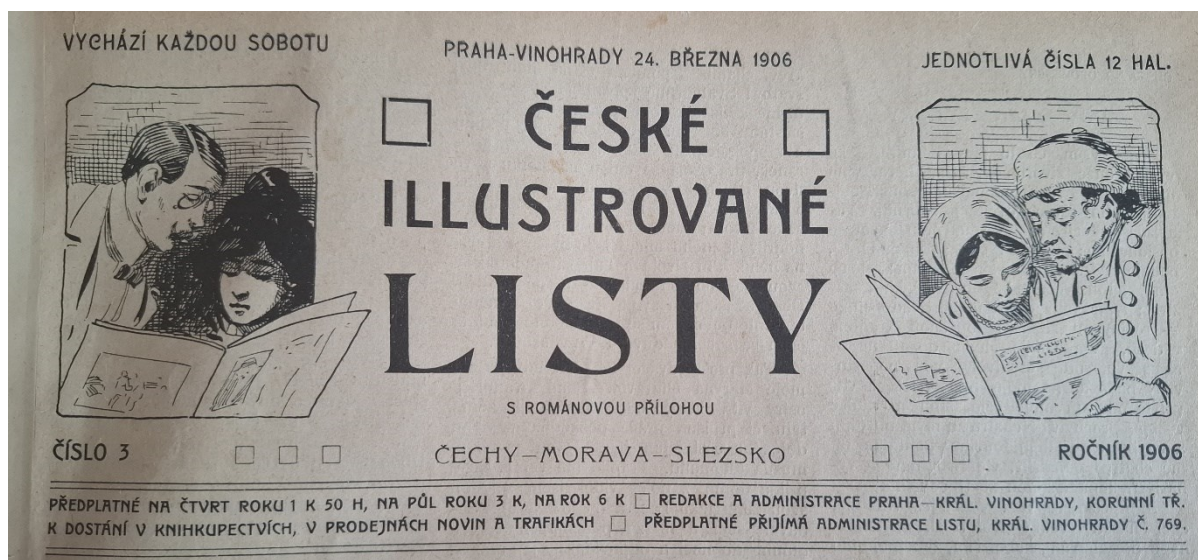
Podoba a zaměření časopisu

Na začátek je důležité zmínit, že v žádném z čísel nebylo možné dohledat členy redakce, ani jejich počet. Valná většina článků nebyla podepsána a pokud byl u nich autor uveden, většinou to bylo pod zkratkou, kupříkladu Pt., Šm. nebo Q. Jen jednou bylo uvedeno plné jméno někoho z redakce, když byl na konci jednoho čísla uveden jako zodpovědný redaktor Stanislav Procházka.

Jednotlivé články byly často doplněny grafikou, buď v podobě fotografie nebo ilustrace, ani ty však ve většině případů nebyly podepsány. Pokud však byly fotografie signovány, bývalo autorovo příjmení uvedeno v plném znění, nebo bylo-li jeho jméno uvedeno ve zkrácené podobě, bylo v rámci časopisu tak časté, že šlo snadno identifikovat i v této podobě. Například Eckert, byl někdy uveden pod zkratkou Eck. Ilustrace nenesly název autora nikdy.

Pro celkovou úpravu novin není možno říci, že by se držela specifického členění a pro každou stranu měla vyhrazeno nějaké téma. Rozložení zpráv bylo spíše nahodilé. Nicméně alespoň částečná strukturovanost se v týdeníku nacházela. Ačkoliv členění nebylo určeno zprávám a není tedy možno říct, že bychom na základě umístění článků mohli určit, jaký jim byl přikládán význam, jak by to bylo možné, kdyby kupříkladu zahraniční zpravodajství bylo umisťováno na první strany, přesto se našly prvky, které určitým pravidlům podléhaly. Titulní strana novin byla vždy tvořena hlavičkou a zbytek strany byl vyplněn fotografií nebo ilustrací, které fungovaly jako doplňující grafika k jednomu z témat uvnitř čísla. První dvoustrana následující po titulní straně byla vždy věnována krátkým povídkám a čtení na pokračování. Tělo časopisu vyplňovaly zprávy, přičemž prostředek časopisu byl tvořen dvoustránkou, věnovanou pouze grafice. Ve většině případů doprovodným fotografiím a ve výjimečných případech ilustracím, podkreslující články na předchozích stranách. Poslední list byl věnován reklamě. Strana předposlední, nebo – v případě čísla s vícestrannou reklamou strana jí těsně předcházející – byla věnována rubrikám. Konkrétně rubrice sportovní, divadelní, literární, zajímavostem a hádankám.

První strana časopisu byla vždy tvořena grafikou, nikdy textem. Z větší části byla jako grafický typ použita fotografie, která se oproti ilustraci vyskytovala dvakrát tak často. Na titulní straně, jak již bylo zmíněno, byla vždy otisknuta hlavička, uvádějící název časopisu, číslo a ročník, datum vydání, oblast, kde je časopis prodáván a cenu čísla a předplatného. Časopis vycházel každou sobotu. Jednotlivá čísla stála dvanáct haléřů, předplatné na čtvrt roku korunu padesát, na půl roku tři koruny a na rok šest korun. Redakce a administrace sídlila v Praze na Královských Vinohradech, na Korunní třídě číslo 769. Od třetího čísla stálo v hlavičce uvedeno také to, že je časopis „s románovou přílohou.“ Od šestého bylo přidáno, že veškerá práva jsou vyhrazena, dále číslo poštovní spořitelny, a informaci, že reklamace se nefrankují a nezalepují. Od osmnáctého srpna, tedy od dvacátého čtvrtého čísla fungoval časopis na nové adrese Praha II, Ječná ulice číslo 10.

Příloha 1

Zvláštností časopisu bylo jeho číslování stran. Jednotlivá čísla neměla strany číslovány zvlášť, naopak bylo číslování společné a plyně na sebe navazovalo. První číslo tedy začínalo stranou jedna a končilo stranou šestnáct, druhé však nezačínalo opět stranou jedna, nýbrž stranou sedmáct a toto číslování pokračovalo až do konce časopisu.

Rubriky tvořily stabilní část časopisu a jak už bylo uvedeno, měly své pevně dané místo na začátku a na konci každého čísla a charakteristické rysy.

V novinách se nacházelo rubrik několik. V začátku časopisu se nacházelo čtení na pokračování. V závěru časopisu se pak objevovaly rubriky nesoucí název „Drobnosti“, „Sportovní hlídka“, „Z divadelního ovzduší“ a „Hádanky“. Později rubrika „Lékaři“ a výjimečně rubrika „Literatura“.

Co se řazení rubrik týče, byla na prvním místě vždy rubrika Drobnosti. Od druhého do sedmého čísla následovala Sportovní hlídka a po ní Z divadelního ovzduší, od osmého čísla se řazení prohodilo a Z divadelního ovzduší bylo v pořadí řazeno na druhé místo, Sportovní hlídka pak na třetí. Za sportovní hlídku byla zařazena rubrika Hádanky. Což platilo do prvního zářijového čísla, kdy před ně byla zařazena rubrika Lékaři. Ve čtrnácti číslech, ve kterých se Drobnosti nevyskytovaly nehrála jejich absence roli na pořadí zbylých rubrik.

Již v prvním čísle, které bylo otevřeno textem, zdůvodňujícím vznik periodika, je jasně vymezen jeden z postojů redakce. V prvním textu čísla, pojmenované „České veřejnosti!“ redakce uvádí toto: „...naprostý nedostatek levné ilustrované, čistě české, umělecky výchovné četby lidové. Místo její – žel Bohu – po léta zaujímal a dosud zaujímá neprávem list znehodnocený svou nízkou úrovní, spekulativním posláním a což nejhoršího, určený ku mámení českého kapitálu pro německé účely. Je dávno známou věcí, že vydavatel „Nových Ilustrovaných Listů“ [...] výtěžku z nich využívá ku vydávání svých ostatních německo-nacionálních listů, ba že věnuje velké obnosy pro všenněmecké účely. [...] zahajujeme boj v zájmu spravedlivé věci. Stavíme proti německému listu podnik čistě český, lidový a spolu umělecký.“¹

¹ NESG. České veřejnosti!. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 1, s. 2.

Charakteristika tehdejšího tisku

Od Karlovarských usnesení roku 1819 panovala ve státech Německého spolku tvrdá cenzura tištěných médií. Noviny a časopisy spadaly pod předběžnou cenzuru, i další kontroly prováděné úřady a tajnou policií.² V roce 1848 došlo k uvolnění situace na základě výrazných protestů za větší svobodu, které se v té době prohnaly Evropou, navíc v té době nedisponovala vláda dostatkem vzdělaných sil, které by mohly kontrolu provádět. Ještě po roce 1848 však byla cenzura pevně udržována. Státní úřady si noviny předplácely ke kontrole a české krajské úřady měly za úkol sledovat vliv tisku na společnost.³ Právě pro zmíněné problémy však Rakousko postupně změnilo dosavadní systém kontroly, a místo něho se přiklonilo k autocenzuře a k ní zavedenému systému tří výstrah. První sloužila pouze jako varování, po druhé bylo dočasně zastaveno vydávání daného periodika, po třetí došlo k úplnému zrušení novin.⁴ Tím si zajistili, že se z obav před represemi noviny samy zprostily kritiky tehdejší politiky a vládního systému. Zlom přišel v devadesátých letech, kdy „v roce 1894 byla zrušena novinářská kauce (částka, kterou musel vydavatel složit, aby z ní bylo možné hradit náklady na trestní řízení způsobené vydavatelskou činností) a v roce 1899 byl zrušen novinový kolek.“⁵ Toto uvolnění výrazně přispělo k možnosti snadnějšího vydávání, které vedlo k rozvoji žurnalistiky a jejích podob.

V devadesátých letech se začal tisk dělit na buržoazní a dělnický a spolu s tím se měnila i struktura tisku. Podle určení na univerzální nebo speciální, tedy zda informoval všeobecně nebo se zaměřoval na konkrétní téma, podle působnosti na regionální nebo krajský a podle periodicity, tedy na deníky, týdeníky atd.⁶ Začaly se také objevovat noviny a časopisy zaměřené na jiná témata než nacionální, jak tomu bylo doposud.⁷ Často zaměřené na specifické aktivity nebo témata jako byla kupříkladu turistika, humor a satira, časopisy s ženskou tematikou nebo časopisy pro mládež.

Na vývoj a podobu novin však neměla vliv jen cenzura a její uvolnění, nýbrž i společenský a technický vývoj. Rozvoj železnice a telegrafu umožnil větší dosah novin, bylo tak možné vydávat pro větší oblast než regionální a bylo možné přidat zprávy ze zahraničí, které si zachovávaly svoji aktuálnost.⁸ Proměny společenského kulturního i politického života vedly k ustanovení specializovaných publik a čtenářských kruhů na základě politické či jiné inklinace.⁹ Objevily se první komerční pokusy a s nimi možnost nabídky produkce nejen pro čtenáře ale i pro inzerenty, důsledkem čehož rostl čím dál tím více počet reklamy v jednotlivých číslech. Začaly se objevovat pravidelné rubriky a přílohy, a s tím došlo i k členění zodpovědnosti za ně pod různé lidi.¹⁰ Toto dělení bylo typické spíše pro větší noviny, a s ohledem na to, že ve většině případů nebyly texty podepsané je těžké určit, zda to platilo i

² VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4178-9.

³ KOUDELKA, Jaroslav. *Noviny, co jsou a jak se dělají*. Praha: Státní nakladatelství, 1932

⁴ VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4178-9.

⁵ BEDNÁŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií - Od počátku do současnosti*. Druhé upravené a doplněné vydání. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0553-3

⁶ BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky. I. díl, Český periodický tisk do roku 1918*. Praha: Novinář, 1981. ISBN 978-80-271-1144-2.

⁷ tamtéž

⁸ BEDNÁŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií - Od počátku do současnosti*. Druhé upravené a doplněné vydání. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0553-3

⁹ tamtéž

¹⁰ tamtéž

pro rozebírané Listy, nicméně na základě toho, že byl uveden zodpovědný redaktor za sekci Hádank, se dá předpokládat, že tomu tak alespoň částečně bylo i v jejich případě.

V redakcích se jako přispěvatelé začaly, sice v malé míře, ale přesto, objevovat první ženy¹¹, což byl i případ Českých Ilustrovaných Listů, do kterých pravidelně přispívala Ludmila Grossmannová-Brodská, která byla jedním z mála podepisovaných autorů. V té době se s růstem novin začíná objevovat také dělba práce mezi jednotlivé články tvorby. Redakce tak ručila za obsahovou stránku, tiskař za kvalitu výroby a pošta, případně poslíčci za včasné dodání.¹² Tento fakt byl patrný i v rozebíraném časopise, jelikož v nich byl několikrát zveřejněný text, informující o tom, že za problém s nedodáním předplacených čísel nenese odpovědnost redakce, nýbrž pošta. Role státu byla do určité míry stále patrná jelikož z nařízení vlády měly noviny povinnost v tiráži uvádět informace o vydavateli, tiskárně, adrese podniku či odpovědném redaktorovi¹³, jelikož tím bylo usnadněné případné vymáhání cenzury.

Pro tu dobu je typické také to, že začíná být silná součinnost novin s literáty, patrná v románových přílohách, a s politickými stranami.¹⁴ Náklady na vydávání novin vzrostly nad finanční možnosti jednotlivců, vydavatelé se tak stále častěji stávaly vydavatelské spolky a tiskárny, které často hledaly oporu u politické strany. I z toho důvodu, že noviny hrály v českém prostředí významnou roli při projevovalí politických postojů. A jejich vydávání umožnilo politickou emancipaci od německého živlu.¹⁵ I přes všechnu snahu však měla česká žurnalistika mnohem slabší postavení oproti žurnalistice německé.¹⁶ Dílem kvůli stále cenzuře, dílem kvůli nevyrovnané finanční situaci a větší konkurenceschopnosti německých vydavatelství.

Jak již bylo zmíněno, v člancích zaměřených na politiku není k dohledání jediný případ, kdy by byla ze strany autora vznesena kritika proti Rakousku, Vídni nebo přímo císařskému dvoru. To může být dosti zarážející, vzhledem k tomu, jak ostře se hned v počátku časopisu vedení postavilo proti německy mluvící části monarchie. Při zkoumání časopisu však vyšlo najevo, že autoři se kritiky dočista nezřekli. Místo toho, aby napadali Rakousko ve věcech politických, kde to bylo příliš riskantní, objevuje se kritika u jiných témat, často tam, kde by ji člověk nečekal.

Jako vysvětlení se nabízí fakt, že byl časopis převážně kulturního rázu s cílem pozvedat vlasteneckého ducha českého, a politické komentáře by tak dostatečně nezapadaly do jeho náplně. Druhou, pravděpodobnější variantou je fakt, že v monarchii panovala výrazná cenzura a tajná policie monitorovala vycházející média. Redakce se tak raději vyvarovala otevřených útoků na poli politickém a raději svou kritiku uzpůsobila do podoby, která by nevyvolávala nepříjemnosti ze strany vládních úřadů.

¹¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií - Od počátku do současnosti*. Druhé upravené a doplněné vydání. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0553-3

¹² VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4178-9.

¹³ tamtéž

¹⁴ tamtéž

¹⁵ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií - Od počátku do současnosti*. Druhé upravené a doplněné vydání. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0553-3

¹⁶ KOUDELKA, Jaroslav. *Noviny, co jsou a jak se dělají*. Praha: Státní nakladatelství, 1932

Metodologie

Tato práce si klade za hlavní cíl prozkoumat tematickou agendu periodika České Ilustrované Listy, s účelem popsání tematické skladby daných novin.

Výzkum tematické agendy lze rozdělit na dva typy. Prvním typem je výzkum, zabývající se postavením pouze jednoho tématu, jeho rozvojem a proměnami. Tento typ analýzy podle T. Trampoty¹ označujeme jako „agenda building“. Druhý typ se zabývá celou obsahovou agendou jednoho nebo více médií.

Zkoumání tematické agendy ve své tradiční podobě využívá kvantitativní obsahovou analýzu, která je tradičním nástrojem zkoumání mediálních obsahů a bývá označována jen jako obsahová analýza¹⁷, což je metoda, kterou jsem si zvolila pro svou bakalářskou práci. Metoda byla zvolena, jelikož se jeví jako nejvhodnější pro odhalení žánrů a množství témat, kterým se České Ilustrované Listy věnovaly.

Obsahová analýza bývá charakterizována jako výzkumná technika pro kvantitativní, systematický a objektivní popis zjevného obsahu komunikace. Jak ji vymezil americký sociolog a sociální psycholog Bernard Berelson, na kterého ve své knize o výzkumu médií odkazuje Renáta Sedláková².

Ve srovnání s kvalitativními analýzami textů bývá obsahová analýza značně strukturovaná, neboť přesně specifikuje postup analýzy i nakládání s materiálem a jeho měřenými kategoriemi. Právě její systematickost, je důvodem pro snadnou ověřitelnost finálních výsledků. Výstupem obsahové analýzy jsou data vyjadřující frekvenci výskytu určitých zkoumaných prvků a díky jejich zpracování do numerické podoby je možné interpretovat je pomocí statistických analýz.¹⁸

Výhodou metody je také možnost přehledné prezentace výstupů ve formě tabulek a grafů. A také její vhodnost pro analýzu velkého množství mediálních textů.¹

Výsledkem a cílem obsahové analýzy je kvantitativní popis mediovaných obsahů.¹⁹

Fáze obsahové analýzy

Proces obsahové analýzy lze rozdělit do několika kroků. Tomáš Trampota a Martina Vojtěchovská (2010) je ve své knize dělí takto:

1. Formulace výzkumné otázky nebo hypotézy
2. Definice výběrového souboru/populace

¹⁷ TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: PORTÁL, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

¹⁸ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3568-9.

¹⁹ HAGEN, Lutz, Jakub KONČELÍK, Irena REIFOVÁ, Helmut SCHERER a Winfried SCHULZ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. přepracované vydání. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0827-82005.

3. Výběr patřičného vzorku z populace
4. Výběr a definice jednotky měření
5. Konstrukce kategorií obsahu, které budou analyzovány
6. Vystavení systému kvantifikace
7. Trénink kódovačů a provedení pilotního výzkumu
8. Kódování obsahů
9. Analýza shromážděných dat
10. Definice závěrů

Jejich postup budu ve své práci následovat.

Jak vyplývá z názvu práce, jejím cílem je rozbor týdeníku České Ilustrované Listy. S tímto účelem byly stanoveny následující výzkumné otázky:

“Kterým tématům se nejvíce týdeník České Ilustrované Listy věnoval?”

“Projevovala se v článcích osobní přesvědčení autora?”

“Jaký typ reklamy se v týdeníku nejvíce objevoval a na koho reklama cílila?”

Dalším nutným krokem je určení, kterým médiím a mediálním obsahům se bude analýza věnovat. Tento krok může být také označen jako definice výběrového souboru. Výběr probíhá ve čtyřech rovinách. Je nutné rozhodnout, jaká média, a jaké obsahy z těchto médií budou zkoumány. Dále v jakém časovém období budou pozorovány. A nakonec je podstatné specifikovat mediované obsahové jednotky. Ve většině případů není zájem zkoumat celý obsah jednotlivých médií. Zájem je, na základě výzkumné otázky, upřen jen na určitou oblast, například zahraniční zpravodajství, nebo specifické téma, jako jsou prezidentské volby.²⁰ V této bakalářské práci bude výzkum časově zaměřen na rok 1906 a výběrem média pouze na týdeník České Ilustrované Listy.

Z celého výběrového souboru bývá zapotřebí vybrat výzkumný vzorek. Což vzhledem k množství materiálu nebude v případě této práce nutné. Zkoumat budu celý první ročník tohoto periodika, které vycházelo formou týdeníku. Vzhledem k datu vydání prvního čísla tvoří zkoumaný materiál čtyřicet dva čísel.

Jako kódovací jednotka byl stanoven jeden příspěvek, kterým chápu text ohraničený nadpisem na začátku a drobným grafickým detailem označujícím závěr textu na konci, včetně grafické přílohy typu fotografie nebo kresby, pokud je o ni text doplněn. Grafické prvky jsou kódovány jako samostatné jednotky pouze v případě, že je obsah stránky tvořen pouze grafickými prvky a jsou doplněny pouze popiskem. Reklama je kódována na základě jasného grafického vymezení, určujícího její začátek a konec. Jako příspěvek jsou tedy vnímány všechny žánrové tvary, od rubrik a článků, přes redakčním sdělením až k reklamě a grafickým prvkům.

Pro kódování samotné se nabízejí dvě metody. “Emergent kódování”, kdy je nejdříve prozkoumán vybraný vzorek, a na základě tohoto předběžného čtení jsou sestaveny kategorie zkoumání. Druhá metoda, která byla použita pro tuto práci, je takzvané “a priori kódování”,

²⁰ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3568-9.

kteřé ustavuje kategorie před samotným sběrem dat na základě určité teoretické nebo racionální úvahy.²¹ Na jeho základě byla sestavena kódovací kniha, podle které pak sběr dat probíhal.

Vzhledem k rozsahu i typu práce byla data kódována přímo autorkou.

Analýza shromážděných dat a definice závěrů budou popsány v dalších kapitolách.

Zpravodajství

Tělo časopisu a největší obsahovou část tvořilo zpravodajství. Největší podíl tvořily zprávy, které seznamovaly s významnými osobnostmi té doby. Tento typ zpráv tvořil více než čtvrtinu veškerého zpravodajství. Co do počtu následovaly zprávy o politice a kultuře, které se pohybovaly okolo patnácti procent. Významnou roli hrály ještě zprávy cestopisné a černá kronika, které se pohybovaly mezi deseti a patnácti procenty. Ostatní kategorie se objevovaly jen velmi zřídka a většina nedosáhla ani pěti procent. Jednalo se o témata sportu, historie, školství, sociální tematiky a ekonomiky.

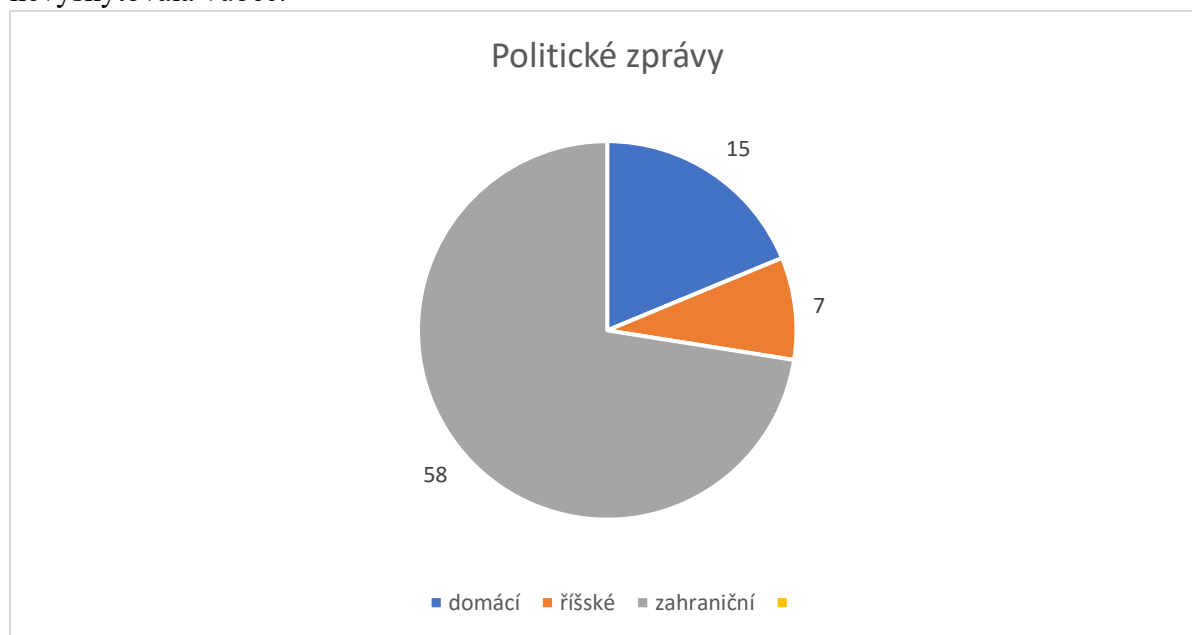
Politika

Zprávy o politice patří spolu s kulturou, černou kronikou a osobnostmi k nejčastějším tématům v rámci časopisu. Takto podstatné zastoupení má však pouze v případě, kdy se na politiku jako téma díváme úhrnně. Při bližším pohledu je totiž v rámci tématu jasná značná nevyrovnanost. Zpravodajství o politice je možno rozdělit do tří částí na politiku zahraniční, říšskou a domácí. V zájmu jednotného názvosloví byl pro zprávy z území monarchie Rakouska-Uherska vybrán termín říšské. Jelikož se zprávy z Německa nevyskytovaly, je v této práci termín říše synonymním s termínem monarchie. Politika říšská a domácí byly stanoveny jako dvě samostatné kategorie. Toto rozhodnutí bylo učiněno na základě toho, že noviny svým zaměřením jak obsahovým, tak na cílovou čtenářskou skupinu výrazně preferovaly českou tematiku, oproti zbytku říše. Dále zprávy věnované politice v Čechách referovaly většinou o politice lokální, což je další významný rozdíl. Druhým důvodem, který umožňuje řadit zprávy zaměřené na českou a říšskou politiku samostatně je správní dělení. Ačkoliv neměly České země samostatnost srovnatelnou s tou, udělenou Uhersku, stále fungovaly jako autonomní oblast s výsadami s tím spojenými, a byly tedy samostatným správním celkem. Na základě těchto faktorů je tak možné vnímat české země jako samostatnou oblast vhodnou k rozboru. Na základě tohoto rozdělení byly poté řazeny zprávy následně: do kategorie domácí politiky byly řazeny zprávy odehrávající se na území Českých zemí, do kategorie politiky říšské byly řazeny zprávy ze zbývajících oblastí Rakouska-Uherska, nehledě na jejich status. Spadaly sem tedy kupříkladu i zprávy z oblasti Haliče, nejen z oblastí se statutem samostatné země, kterými byly Uhersko a Rakousko. Zprávy z ostatních zemí byly řazeny do politiky zahraniční.

Ani u jednoho z textů nebyl uveden autor

²¹ TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: PORTÁL, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

Přes 70 % zpráv tvořily zprávy zahraniční. Zprávy domácí pokrývaly bez jednoho procenta 20 % politických zpráv. Jen velmi vzácně se objevovaly zprávy v rámci monarchie. Pouze sedm článků bylo věnováno říšské politice jako hlavnímu tématu a jako téma vedlejší se nevyskytovala vůbec.

Příloha 2

Nadpoloviční většina se věnovala krizi v Uhrách, která následovala po rozpuštění Uherského parlamentu Vídní, ke kterému došlo na základě sporů panovníka a maďarského parlamentu kvůli snahám Uherska o větší samostatnost.²² Zajímavé je, že redakce, jindy zastávající se malých a utlačovaných národů, zůstala u referování o dění v Uhersku čistě objektivní. Nabízí se otázka, zda to bylo proto, že si nedovolili otevřeně vystupovat proti Vídni, nebo proto, že se jednalo o Uhry, které v Zalitavsku samy hrály roli utlačovatelů. Druhé variantě by nahrávalo vyznění zprávy ze stejné kategorie, o procesu s Andrejem Hlinkou, které sice nebylo ostře vyhraněné proti Uhrám, ale kritizovalo jejich zákroky proti snahám nemaďarských menšin o větší práva.^{23 24}

I další dvě zprávy se věnovaly nepokojům. Jedna demonstraci obchodníků a hokynářů proti zásobovacím družstvům před budovou vídeňského parlamentu.²⁵ Jedna pak nepokojům v Haliči, ke kterým došlo na základě nízkého počtu mandátů přidělených Rusínům Vídní.²⁶ Ačkoliv by se dala, vzhledem k názorovému ladění redakce, v rámci politických zpráv očekávat častá kritika vůči Rakousku nebo německým spoluobčanům, opak je pravdou. Redakce se v rámci monarchie do takových zpráv vůbec nepouštěla. Nejpravděpodobnějším vysvětlením je obava z cenzury a snaha nedostat se do hledáčku úřadů, protože jak vyplývá z procesu s Hlinkou, tehdejší doba nebyla vůči politické kritice přívětivá. To by také mohl

²² KONTLER, László. *Dějiny Maďarska*. Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN 80-7106-405-x.

²³ NESG. Politický proces v Ružomberku. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 42, s. 661.

²⁴ Koncem roku proběhl soud s Andrejem Hlinkou a dalšími slovenskými vlastenci, kteří byli souzeni za svoji otevřenou kritiku vůči maďarskému zacházení s menšinami v Uhersku. To bylo oficiálními kruhy označeno za protimaďarské, a tím pádem vnímáno jako hrozba.

²⁵ NESG. Křesťansko-sociální demonstrace před parlamentem. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 14, s. 219.

²⁶ NESG. K selským nepokojům v Haliči. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 2, s. 29.

být důvod, proč se v rámci časopisu nenachází ani jedna zmínka o jednání v Říšské radě nebo vydávání zákonů.

Zprávy o politickém dění v Česku také nebyly časté, a pokud se vyskytovaly, byly zaměřené převážně na volby do městských zastupitelstev. Zprávy zasahující do celonárodní politiky byly pouze dvě z patnácti. Jednalo se o jednání ohledně navrácení Pražského hradu do českých rukou²⁷ a návštěvu českého ministra, dr. Pacáka, v Kutné Hoře za účelem účasti na schůzi politických důvěrníků mladočeské strany.

V rámci domácí politiky se národnostní postavení projevovalo více. V rámci článku o návštěvě Slezanů v Praze byl kladen důraz na národní soudružnost a byla oceněna jejich práce na podpoře udržení české národnosti v ohroženém Slezsku.

Velkým tématem byly volby na radnici v Českých Budějovicích, které do té doby byly pod nadvládou německou. Vítězství české vyvolalo velké ohlasy, ovšem stejnou měrou, jakou bylo oslavováno vítězství české, byla přinášena kritika na německé obyvatelstvo. V prvních dvou článcích ze čtyř, které byly věnovány těmto volbám byly názory formulovány následovně.

V prvním čísle – „svedl český lid [...] těžký boj s panstvíchtivostí německou“, „Nic nepomohli Taschkovi a jeho přívržencům volební machinace, znásilňování českých voličů, falešné plné moci – český lid [...] stál tu neochvějně jako nerozborná hradba a vítězně vzdoroval německému furoru.“, „za nejnemravnějšího nátlaku se strany německé“, „učinit průlom do umělého panství německého, hájeného taškářstvím a výrobou podařených „čestných“ občanů“, „vede český lid s rozpínavostí germánskou“²⁸

Ve druhém čísle pak – „plýtvat českými penězi na germanizační choutky“, „jiného nedalo se konečně čekati od pověstné německé žurnalistiky, jejímž jediným úkolem jest špinit český lid, třeba za cenu mrzkých lží a pomluv.“²⁹

Co se nelibosti vůči německému obyvatelstvu týče, stojí za zmínku také situace, kdy byli v obci Podmoklí napadeni čeští turisté německými spoluobyteli. Jak Listy uvedly: „díků bezuzdnému štvání německých nacionalistických plátek a poslanců, ukázala se opět jednou v pravém světle nefalšovaná německá kultura. Nadlidé opět jednou dostali se v nadšení, jež tak je opojilo, že ve svém vlasteneckém zápalu pro svatou, spravedlivou věc německou bezradné české výletníky a tamější Čechy veřejně insultovali a krvavě ztýrali.“³⁰

Zprávy o dění v rámci zahraniční politiky referovaly z 20 % o mezinárodním dění, zbytek zpráv se věnoval událostem v konkrétních zemích. Z těch se věnovaly ze 42 % dění v Rusku. Téměř polovina z nich se věnovala říšské dumě. V jednom roce totiž proběhly volby do dumy, její zasedání, její spory s vládou, rozpuštění dumy a vypsání nových voleb. Nebylo to však jen Rusko, kde byla politická situace nestabilní. Bylo referováno také o Francii, která si

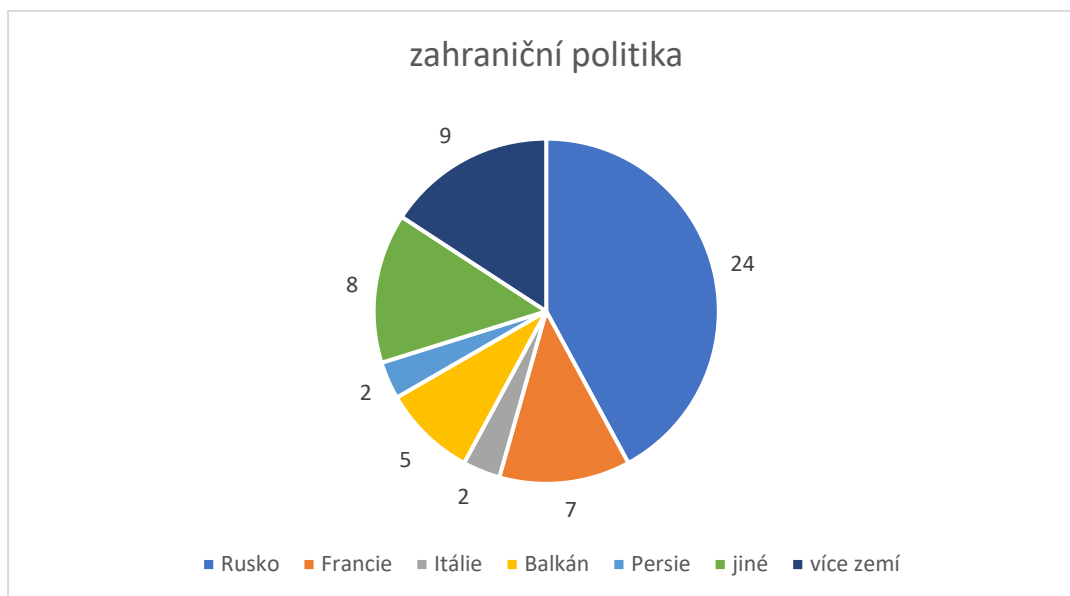
²⁷ V té době byl hrad majetkem panovníka. Probíhaly však debaty ohledně možnosti jeho navrácení, podobně jako byl navrácen hrad Wawel Krakovu.

²⁸ NESG. K volebnímu vítězství českému v Českých Budějovicích. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 37, s. 580.

²⁹ NESG. K volebnímu vítězství českému v Českých Budějovicích. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 38, s. 597.

³⁰ NESG. K výtržnostem v Podmoklí. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 16, s. 244.

procházela ministerskou krizí a poté nepokoji kvůli schválení zákona o odluce státu od církve. Méně pak o Itálii, která si obdobně procházela obměnami politiků, a kromě toho zápasila se špatnou finanční situací. Důvodem proč se zprávy z Ruska objevovaly tak často bude jednak význam Ruska, jako jedné z nejsilnějších mocností té doby, jednak v té době velmi populární myšlenka všeslovanství, která zvláště pro malé národy představovala naději na lepší postavení do budoucna.

Příloha 3

V rámci mezinárodních zpráv, tedy těch, které se týkaly více států najednou, se jich polovina věnovala konfliktům, dalších 35 % pak bylo věnováno mezinárodním konferencím. Jednalo se o marockou konferenci v Algecirasu, kde se řešily spory o Maroko, a mírový sjezd delegátů všech evropských zemí, a USA v Miláně. Velkým tématem byly boje na Balkáně, které propukaly mezi Slovany a Turky, zvláště na Makedonské hranici, kde se do nich zapojovali i Řekové. Maroko a Makedonie byla dvě velká mezinárodní témata, jelikož, jak uvedl sám časopis, to byly oblasti, na kterých mělo zájem několik evropských mocností, a které tak snadno mohly rozdmýchat mezinárodní spory vedoucí až k ozbrojenému konfliktu.^{31 32}

Hlavními aktéry sporů o Maroko byly Francie a Německo. Nevedli je ovšem samy, jelikož se do jednání jasně propisovala mezinárodní spojení. Na straně Francie stálo od počátku Španělsko a Anglie, v průběhu jednání se připojilo Rusko a Itálie. Jediným spojencem Německa tedy zůstalo Rakousko-Uhersko. Sám časopis uvedl, že toto rozvržení sil mělo politický dopad už v době průběhu konference. Jednak se vyostřily vztahy mezi Německem a Ruskem, jednak mělo postavení Itálie špatný vliv na trojspolek. Veřejné mínění v Itálii bylo

³¹ NESG. Rozbořená část macedonské vesnice Gradoboru u Soluně. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 5, s. 69.

³² NESG. K nepokojům v Maroku. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 39, s. 612.

značně proti Německu a ozývaly se dokonce hlasy, které volaly po utvoření spolku s Francií, Španělskem, Portugalskem a Anglií.³³

V rámci mezinárodní politiky zůstávaly články většinou objektivní. K tomuto pravidlu byly dvě výjimky. První z nich je situace, kdy německé noviny referovaly o údajném šílenství srbského prince. Redakce to vnímala jako snahu pošpinit slovanskou panovnickou rodinu. Její výrazný odpor k názorům německých novin se projevoval v článku slovy: „...která jest jim, jako vše slovanské, trnem v oku“ a „Německá žurnalistika ukázala tu opět, že se neštítí nejnižších pomluv ani úmyslných lží, aby svoje nízké zášti a zlobu mohla si vylíti na nenáviděném Slovanstvu.“³⁴

Druhou instancí byl střet Italů a Sokolů v Rijece, když se tito zastavili na cestě do Černé Hory, který vyústil až v napadení. Článek, který o této situaci referoval se názorově jasně vymezil použitím vět „Protislovanská zášť Italů propukla opět v plné síle...“, a „Italové ve své zášti proti Slovanům nezadají se v ničem Němcům.“³⁵

Žádná ze zpráv zahraniční politiky se nevěnovala Asii nebo Africe, pokud se téma netýkalo kolonií nějaké z evropských zemí. O jižní Americe nebo Austrálii nebylo informováno vůbec.

Pokud přihlédneme ke grafice, v rámci tématu politika byly články až na zanedbatelné výjimky doprovázeny grafikou. Devadesát procent článků bylo doprovázeno fotografiemi, pět procent nebylo doplněno žádnou grafikou, zbytek tvořily doprovodné ilustrace.

Černá kronika

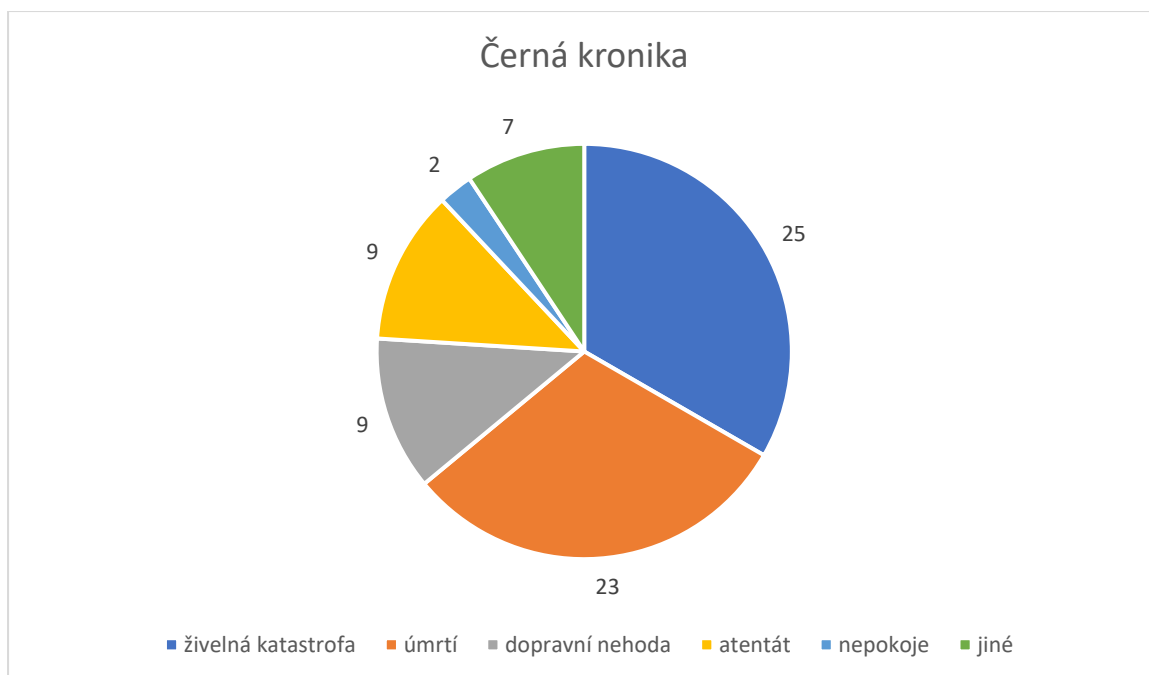
Velké množství prostoru bylo věnováno černé kronice, což by mohlo navádět k představě senzacechtivosti nebo až bulvárnosti časopisu. Je ovšem důležité vznést dotaz, zda byly zprávy z této kategorie opravdu redakcí vybírány čistě s vidinou zisku, nebo zda to byla oprávněně vybíraná témata. V rámci roku 1906 totiž došlo k několika významným neštěstím, o kterých bylo potřeba průběžně informovat, a přinášet k nim nové informace.

Úmrtí významných osobností tvořilo přesně třetinu všech zpráv. Druhým významným tématem, které bylo zastoupeno ještě více byly živelné katastrofy. Kolem 12 % se vyskytovaly atentáty a dopravní nehody. Téma nepokojů sice bylo standardně řazeno do kategorie sociálních témat místo černé kroniky, tyto byly ovšem přímo spojeny s důlním neštěstím ve Francii, a z toho důvodu byly tematicky umístěny sem.

³³ NESG. K marocké konferenci v Algecirasu. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 4, s. 53.

³⁴ NESG. K pověstem o šílenosti srbského prince Jiřího. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 40, s. 629.

³⁵ NESG. Ke krvavým protislovanským výtržnostem v Rjece. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 28, s. 439.

Příloha 4

Živelné katastrofy jsou přímým příkladem témat, která si vyžádala opakovanou zmínku. Tvořily 33 % zpráv černé kroniky, a kromě pěti případů požáru, povodní v Čechách a tajfunu v Hong Kongu se věnovaly třem stejným událostem. Zemětřesení v Americe, které mělo drtivé dopady na San Francisco bylo zmíněno v devíti různých číslech, výbuchu Vesuvu ve čtyřech a důlnímu neštěstí ve Francii v pěti číslech, bez započítání nepokojů, které s ním souvisely.

Opakovaně zmiňován byl atentát na španělského krále Alfonse XIII., spáchaný během jeho svatby s britskou princeznou Viktorií Eugenií. Ze sedmi textů referujících o atentátech jich čtyři byly věnovány právě útoku na královské novomanžele. První článek na toto téma také uvedl, že atentátů na krále bylo spácháno několik už v předchozích třech letech,³⁶ což opět dokládá nestabilní politickou situaci Evropy. Další dva texty byly věnovány útoku na ruského ministerského předsedu Stolypina, a poslední na ruského Popa Gaponu. Dva pumové atentáty byly také spáchány na poštovní kočár a poštovní vlak, které byly oba následně vyloupeny. Kategorie jiné informovala o takových událostech, jako byl výbuch chemické továrny, most sebevrahů ve Francii nebo popravy. K dopravní nehodám docházelo hlavně ve vlakové a lodní dopravě.

Tři čtvrtě zpráv pocházelo z ciziny. Ty, které pocházely z Česka se téměř bezvýhradně věnovaly úmrtí významné osobnosti, které naopak až na čtyři výjimky nebylo přítomno ve zprávách zahraničních.

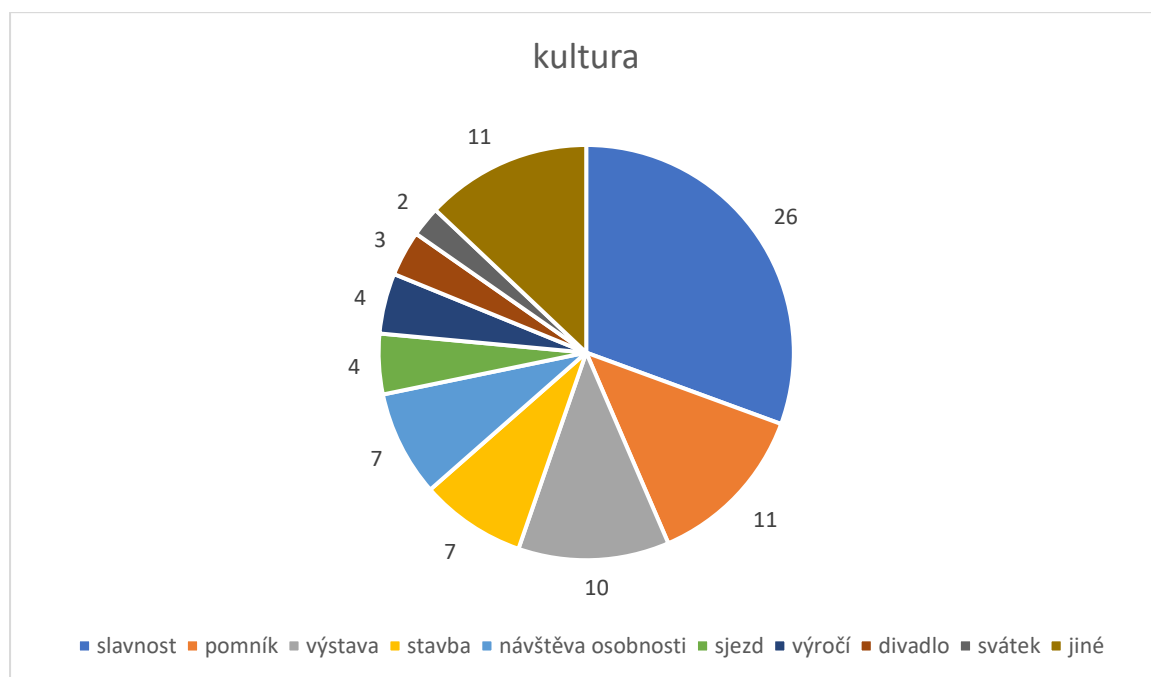
Až na jeden případ byla černá kronika doprovázena grafikou. V osmdesáti sedmi procentech případů to byla fotografie, v téměř deseti ilustrace. Ve zbylých případech byl text doplněn grafikou obou typů. Autor byl uveden pouze u jednoho článku, vztahujícího se k úmrtí

³⁶ NESG. Pumový atentát na královské novomanžele španělské. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 14, s. 211.

českého učitele a vlastence, který byl znám svým vzdorem proti školní germanizaci.³⁷ Autorkou byla L. Grossmannová-Brodská, která se jako autorka v časopise objevuje vícekrát.

Kultura

Třetím pilířem časopisu byla kultura. Nejčastějším tématem, které tvořilo 30 % zpráv byly pořádané slavnosti. Okolo deseti procent se vyskytovaly zprávy o výstavách, a významných pomnících. Častěji se vyskytovaly také zprávy o významných nebo zajímavých stavbách a o návštěvách významných osob, oboje tvořily okolo 8 %. Ze zbývajících kategorií nebyly zprávy příliš časté.

Příloha 5

Devět z celkového počtu dvaceti šesti zpráv o slavnostech bylo věnováno oslavám výročí významné osobnosti. Opakovaně se jednalo o Karla Havlíčka Borovského, což je odůvodněno výročím jeho úmrtí v daném roce. Jednalo se ale také o Josefa Kajetána Tyla, Jana Ámose Komenského, dnes již neznámého lužicko-srbského básníka Jakuba Čišinského, jehož oslava měla podpořit slovanskou vzájemnost³⁸, a houslového virtuosa Jana Kubelíka, který reprezentoval náš národ v cizině. Dále to byly slavnosti, které pro sebe pořádaly různé spolky a seskupení, jako byli hasiči nebo národní jednota Brno. Opakovaně se také objevovaly informace o slavnostech pořádaných v Praze na podporu českých obcí, které byly obklopeny Němci, nebo v nich Němci měli významné zastoupení. Dvě z těchto zpráv se týkaly feriálních osad v Německu, zbytek byl na území Čech.

Z výstav se tři odehrály v cizině, přičemž také byly věnovány vystavení předmětů z více různých oblastí. Výstavy v Miláně a Bukurešti byly mezinárodní, výstava v Marseille byla zaměřena na francouzské kolonie. Zbytek se odehrál v Čechách a byl věnován buď lidové tvorbě, nebo konkrétní osobnosti, což se projevilo kupříkladu výstavou Kupkových obrazů,

³⁷ GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ, Ludmila. Posmrtná vzpomínka za Antonínem Konst. Vitákem. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 3, s. 37.

³⁸ NESG. Oslava Lužického básníka J. Čišinského v Kr. Dvoře. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 18, s. 278.

nebo výstavou věnovanou památce mistra Jana Husa. Pomníky byly věnovány osobnostem z kultury, jeden pak významnému představiteli Sokola a jeden památce mladíka, který byl zastřelen při demonstraci za všeobecné hlasovací právo.

Ve zprávách o stavbách převládaly ty z ciziny, jednalo se o divadla, budovu s reliéfem Victora Huga a budovu ruského parlamentu, v Čechách to byla Strahovská knihovna, nová sokolovna a chrám svatého Jiří. Zprávy ohledně návštěv se týkaly buď významných lidí v Čechách, ať už to byl Edvard Grieg, hostující ruské divadlo nebo sám císařpán, nebo návštěvě skupiny lidí, která hrála důležitou roli pro národní rozvoj. V takovém případě se jednalo o návštěvu českých emigrantů z Ameriky nebo kupříkladu návštěvu dětí z Ostravska, která měla pomoci utužit jejich národního ducha.³⁹

Vzácně se objevovaly zprávy o divadle, sjezdu nějakého uskupení, nebo svátku. Velké množství zpráv ovšem nebylo možno zařadit do žádné kategorie. Jednalo se kupříkladu o ukázkou divadelní hry, květinovou burzu, pouť k hrobce Františka Palackého nebo dny reklamy.

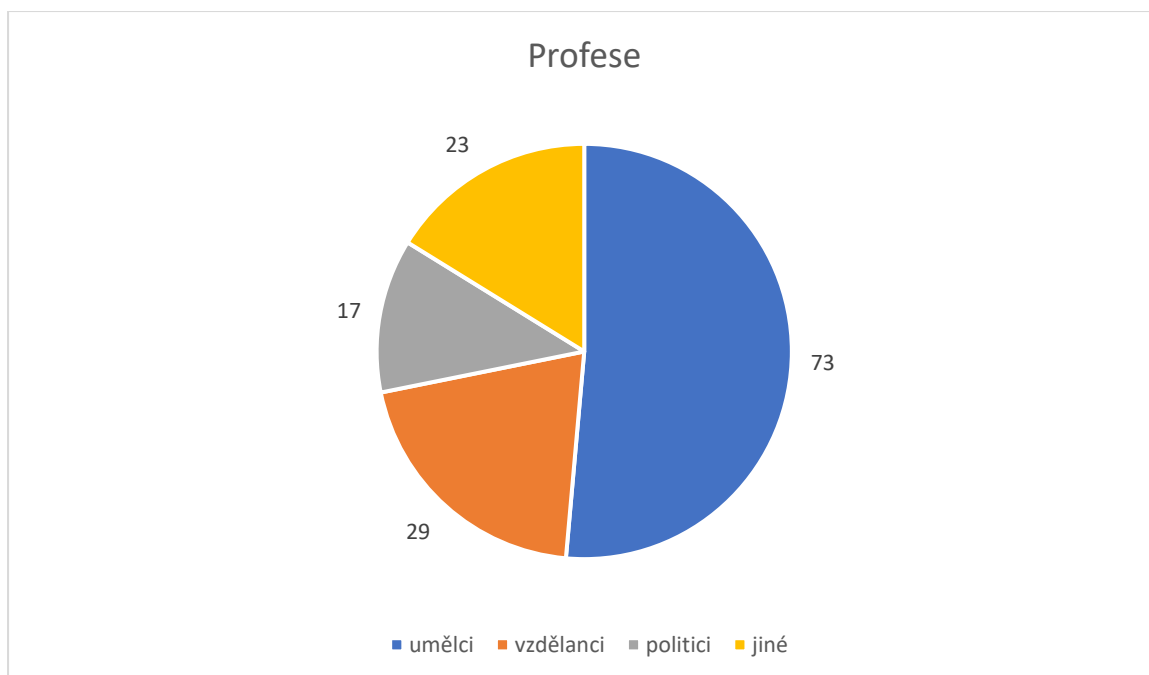
Tři čtvrtiny zpráv se věnovaly událostem v Českých zemích, zbytek byly zprávy ze zahraničí. Šest z nich pocházelo z Francie, další tři z Itálie, jinak se země v podstatě neopakovaly. Zprávy ze zahraničí byly věnovány hlavně slavnostem jako byla květinová procesí nebo maškarní, významným stavbám, v menší míře pak výstavám. Oboje již bylo uvedeno výše.

Až na jednu výjimku nebyl u zpráv uveden autor. Ta se věnovala oslavám J. K. Tyla a její autorkou byla Ludmila Grossmannová-Brodská. Osmdesát pět procent textů bylo doplněno fotografií, pouze jeden článek byl doplněn ilustrací, zbytek byl bez doplňující grafiky.

Osobnosti

Sekce osobnosti seznamovala s významnými lidmi ze společenského života. Polovina z nich byla věnována osobnostem z kultury. Nejvíce pak spisovatelům, kteří sami tvořili pětinu zmíněných osobností. Významnou část této kategorie tvořili také herci a hudebníci, nejméně pak lidé z oboru výtvarného umění, jako byli malíři a sochaři. Další pětinu tvořili vzdělanci, což byli učitelé, univerzitní pedagogové a vědci. Z této kategorie se jich necelá třetina věnovala lékařství a medicíně, téměř pětinu tvořili přírodní vědy a druhou pětinu vědy humanitní, z nichž byli opakovaně zmiňováni jazykovědci. Zbylé zmínky se věnovaly technickým oborům, umění a právu. Posledním výrazněji zastoupeným povoláním byla role v politice. Ostatní oblasti byly zastoupeny buď pouze velmi málo nebo velké procento z nich nebylo možné zařadit do žádné kategorie. Oba tyto typy byly sloučeny do kategorie Jiné, kam spadají kupříkladu církevní hodnostáři, sportovci, agronomové nebo lidé ze sféry obchodu. V situaci, kdy se dotyčný věnoval činností ze dvou různých kategorií, byl kódován do obou.

³⁹ NESG. Návštěva dětí z Opavska a Ostravska v Praze. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 21, s. 332.

Příloha 6

Pouze u dvaceti jedna ze sto třiceti šesti textů byl uveden autor, tedy zhruba u 15 %. Až na tři výjimky v podobě překladatelky a obchodnice v jedné osobě a dva vzdělance to byly texty představující umělce. Nejčastější autor psal pod zkratkou Pt., opakovaně se jako autor objevovala Ludmila Grossmannová-Brodská, které byl také věnován jeden z textů. Do časopisu přispívala i články na jiná témata a povídkami.

Dvacet ze všech osobností byly ženy, až na jednu výjimku uvedenou výše souvisela jejich profese s kulturou. I přesto, že bylo zastoupení žen výrazně nižší, v herecké profesi zmínky o nich dokonce přesáhly příspěvky o jejich mužských protějšcích.

Osmdesát jedna procent zpráv informovalo o žijících osobnostech, patnáct o osobnostech právě zemřelých. Zbytek pak tvořilo ohlédnutí se za jejich životem a dílem, většinou na výročí jejich narození nebo smrti.

Každý text byl doplněn portrétní fotografií dané osobnosti, což také byly fotografie, u kterých byl nejčastěji uveden autor. V některých případech bylo k jedné osobnosti fotografií několik, ta pak byly umístěny na samostatnou stranu a doplněny zdobením.

NOVÝ PRIMÁTOR PRAŽSKÝ DR. KAR. GROŠ
(FOT. ECKERT)

„Ma laska... zembla. Deprovdil isem ji dnes na Olsany... Jen ty, pililekyně dobra, zhratlas mi věrnou a zlatěnas smrd... v novom domě... neboť tade starý, shřitý dům... budou bourati... Zhrati isem ženu... a musim hledati... nový domov...“

Rty se mu chvěly, jako by pokračoval v řeči. Iž však není slyšet, a po vřavě stavecké tváří plnou dva praménky slz...

ODSTUPIVŠÍ PRIMÁTOR PRAŽSKÝ DR. V. SRB
(FOT. ECKERT)

bylo ministerstvem politických odhodně. Jest ličko dnes předstíráti, jak blaženo učil se tato nové ministerstvo. Bývalý ministerský předseda Rouvier, jehož podoba banka přinášino, byl potvrzením maršalského svazu ve vnitřní politice francouzské. Jeho pad znamená pro radikály a socialisty vítězství a rychlostí emigrační tempo v provádění zákona o odnětí státu od církve.

K PORAŽCE ROUVIEROVA MINISTERSTVA VE FRANCII

Ve Francii mají opět ministerskou krizi. Poražka ministerstva Rouvierova patila nestekajino. Při projednávání rozpočtu pro ministerstvo došlo k ostrým výstupům pro krvavé provedení inventury v Boscchepu. Po výstupech těch po prohlášení vlády navrhli poslance. Před deni požádek, jímž schvaluje se prohlášení vlády. Při všeobecném překvapení byl zvolen Březem navrhový deni požádek většinou 33 hlasů. Většina při hlasování skládala se z ultramontáňů, socialistů, národních republikánů, konservativců a nacionalistů. Byla hodná pestrá.

Sestavení kabinetu bylo svěřeno Sarrienovi, který nové ministerstvo utvoří z různých rodů živů, takže právem nazýváno

K INSTALLACII NOVÉHO PRIMÁTORA DR. GROŠE

Tyto dny slavnostním způsobem instalován byl nový zvolený primátor král. hlavní města Prahy, dr. K. Groš. Staroměstská radnice, jakož i některé blízké domy, vyzdobeny byly prapory. Zasedací síň a chodby skvěle se purpurovými, draperiemi, palmami a živými rostlinami. Krátce před instalací přijel dr. Groš, provázen četnou stráží městské svatby, do radnice. Běže po to přijel mistodříitel hr. Coudenhove do radnice, kdež ve veslibu byl urván primátorem drem. Grošem, náměstkem p. Siefertem, městským a magistrátním rady. Instalace zahájena byla přečtením stvořovacího nejvyššího listu, nateč složil nový primátor slib. Po té promluvil mistodříitel reč, ve které dotkl se těžkých úkolů, jež pražské obci nastávají. Mezi jiným zmínil se též o důležitosti nových staveb vysokých škol pražských a o zásobování Prahy pánou vodou. Dr. Groš odpověděl mistodříiteli závažnou volbou, nateč vřele vzpomnul závažnosti, neuváženě činnosti odstoupivšího primátora dra. Srba, a vzdal díky náměstkovi Siefertovi a ostatním členům sboru. Me-přítelů a přítelů k dru. Grošovi obecni starší p. Březnovský a Vítek a po oslovení star-

POSMRTNÁ VZPOMÍNKA ZA ANTONIEM KONST. VITÁKEM

Před pěti lety, takéž v měsíci březnu (roku 1901 to bylo), kdy se svým starým přítelům A. K. Vitákem šel na jízdu vstřední, a nadávku terasu zastupného rávu českého publicisty J. L. Turzovského.

Byl upřímným přítelem této dva stáří epovoatela a Viták utvářel si tehdy povzeběti: „Z rad nás starých pamětníků odcházi jeden po druhém, odcházi na neohlédanost, anž by vypsal a dokončil důšerý svůj odkaz národu, s nímž byl světlý každou souzněnou svo bytostí.“

Tato slova vzřahovala se k okolnosti, že již před více lety zemřel skvni inspj. J. E. Kosma, zemřel dříve, než-li mohli dokončit své zajímavé dílo „Život starého kantora“. — U Turzovského bylo to samé, i jeho neobyčejně cenné „Paměti starého „válečnicka“ zůstaly nedokončeny na velikou škodu kulturního vývoje zvláště divadelnictví českého a nyní na vlas stejné žalostný osud potká jejich třetího stvořitelka a přítele A. K. Vitáka. —

Zda se lýti přiznamnou konkrétnějších českých poměrů, že nejlepší naši lidé rušeni bývaj i ubírají své existence úlohami

Příloha 7

Příloha 8

Pouze deset osobností ze sto třiceti šesti nebyli Češi. Jeden byl lékařem z Haliče, ostatní pocházeli ze zemí mimo monarchii. Jednalo se především o velmi známé osobnosti, které jsou uznávány i dnes, jmenovitě to byl Mozart, profesor Curie, Edvard Grieg, Henrik Ibsen a Augustin Rodin.

Zbývající byly významné osobnosti tehdejšího veřejného života. Prvním z nich byl francouzský politik Antonín Dubost, který byl v té době čerstvě zvolen předsedou francouzského senátu. Za vlády Napoleona III. byl odpůrcem císařství a po jeho pádu pracoval ve prospěch republiky.⁴⁰ Druhým byl ruský operní pěvec Nikolaj A. Ševelov, který podporoval všeslovanskou myšlenku přinesením Smetanových oper a opery *Polský žid* od českého spisovatele Karla Weise^{41 42} do Ruska. Dobrovolničil také za rusko-japonské války a účastnil se revoluce v roce 1905, která po ní následovala.⁴³ Dalším zmíněným byl francouzský profesor Luis Leger, v té době zavítavší do Prahy, který se věnoval oboru slavistiky a přičinil se o prohloubení francouzsko-českých vztahů⁴⁴, přičemž velká část jeho děl v oboru slavistiky byla věnována právě Česku.⁴⁵ Poslední text se věnoval ruskému uměleckému kritikovi Vladimíru Stasovovi, který toho roku zemřel, a jeho životnímu dílu.

Cestopis

V rámci cestopisných zpráv a zpráv z cizích zemí jsou až na dvě výjimky všechny doplněny fotografiemi. Jedna z nich je věnována textu o Velké čínské zdi, druhá je věnovaná motivu z Cařihradu, tedy dnešního Istanbulu.

Podle rozdělení na kontinenty je nejvíce zpráv věnováno Evropě a Asii, které byly co do počtu zmínek téměř vyrovnané. Z Afriky byly jen dvě zmínky, jedna o pohřbu tuniského beje, druhá popisovala život ve francouzské západní Africe. Oceánie byla zmíněna pouze jednou, v souvislosti s vykopávkami, které dělali Američané na Filipínách. Mezi zprávami se našly dvě, které nebyly řazeny pod žádný kontinent, jelikož se jednalo o informace k výpravě na severní pól a tedy do země nikoho. Kódování kontinentů u zpráv ze států ležících na dvou kontinentech jako je Rusko nebo Turecko bylo prováděno na základě toho, z jaké oblasti dané země zpráva pocházela. Pokud kupříkladu zpráva pocházela z Istanbulu, byla kódovaná jako zpráva z Evropy.

⁴⁰ NESG. Antonín Dubost. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 5, s. 70.

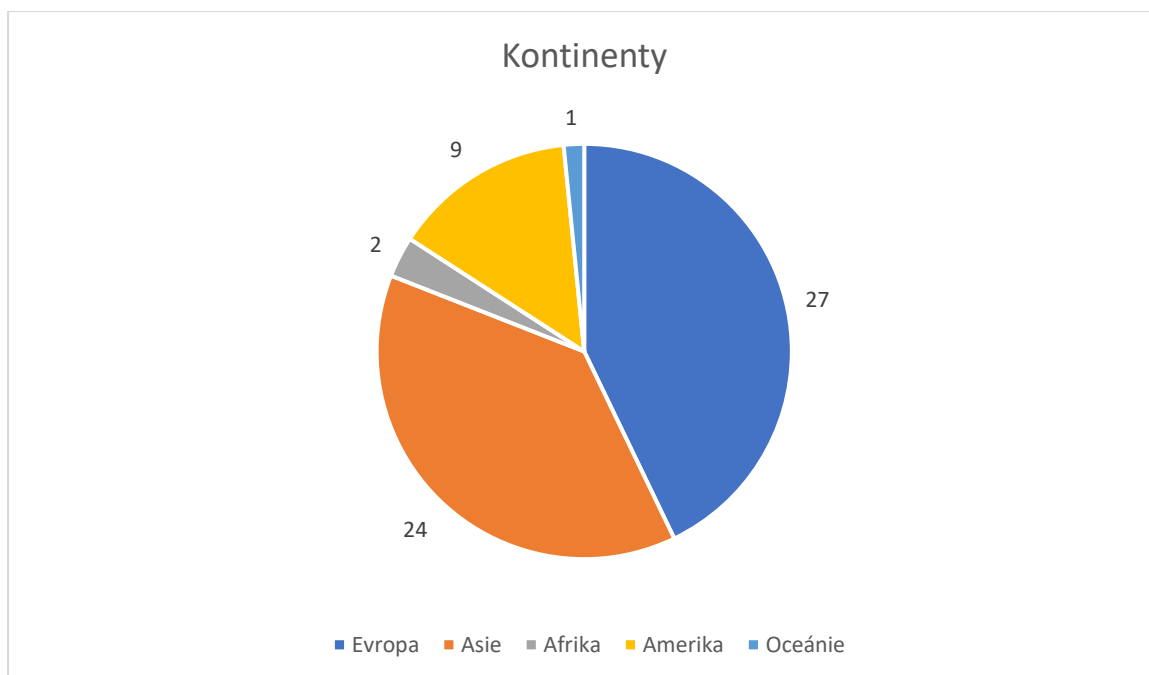
^{41 42 44} Kolem uvedení této opery v roce 1901 panovala v té době společenská kontroverze, jelikož byla uvedena v Novém Německém divadle, což bylo některými vlasteneckými kruhy vnímáno jako zrada. *České Ilustrované Listy* tento čin nijak nehodnotí, pravděpodobně se tedy k této situaci staví neutrálně.

⁴² TROJAN, Jan. In: *Dějiny opery*. Paseka, 2001, s. 302. ISBN 80-7185-348-8.

⁴³ Pt. Nikolaj Artěmič Ševelov. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 6, s. 90.

⁴⁴ NESG. Louis Leger. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 16, s. 247.

⁴⁵ HRABOVÁ, Libuše. LOUIS LEGER – SLAVOFIL. Online. In: *Sborník prací historických XXI*. Olomouc: Universita Palackého Olomouc, 1998, s. 33-38. ISSN 0139-6080. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20060107155852/http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/HIST27/Historica27_04.pdf. [cit. 2024-07-25].

Příloha 9

Zprávy byly kódovány do státu, do kterého patřily v době vydávání novin. Vyskytlo se tedy několik případů, ve kterých by v současné době spadaly do jiné země. Jedná se o Rusko, jehož většina zpráv pochází z území, patřících v současné době jiným státům. Jmenovitě se jedná o Gruzii, Ázerbájdžán a Turkmenistán. Kromě výše zmíněných zemí, které se oddělily od Ruska jsou to ještě oblasti Dubrovníku a Dalmácie v dnešním Chorvatsku, které tehdy spadaly pod Rakousko-Uhersko, Soluň v dnešním Řecku, která tehdy byla turecká, oblast v Persii v okolí Teheránu, který dnes leží v Íránu a obec Ružomberok, dříve Rakousko-Uherská dnes patřící Slovensku.

U zpráv bylo možno vyzkoušet, že některé státy jsou zmiňovány opakovaně, popřípadě i to, jakým tématům se tyto zprávy věnovaly nejčastěji. Zprávy z Indie se věnovaly tamnímu náboženství a jeho zvyklostem. Zprávy z Ruska převážně informovaly o národnostech, které na území Ruska žily a o způsobu jejich života. Zprávy z Itálie byly zaměřené spíše na kulturu a historii, takže zprávy informovaly o památkách a historických městech, nebo o slavnostech. Obdobně na tom byla i Francie. Zprávy z USA referovaly o architektonických dívech nebo o zvláštnostech tamního života.

Nejčastějším předmětem zpráv byly významné stavby a popis obce, obě témata měla necelých 20 %. Kolem 10 % se pohybovaly zprávy o národech žijících v daných oblastech a sekce jiné, obsahující zprávy, které nebylo možno nikam zařadit, jako byly vojenské manévry nebo popis perského trestnictví. Ostatní kategorie se objevovaly spíše zřídka.

Ani cestopisné zprávy se nevyhnuly protirakouské a protiněmecké zmínce. Jeden článek vyzýval k návštěvě českých lázní, mimo jiné také proto, že v těch německých je česká národnost „ne-li urážena, tedy alespoň úplně přehlížena“.⁴⁶ V článku o kulturním domě českých emigrantů v Chicagu stálo uvedeno, že Češi v Americe sledují „naš úporný zápas

⁴⁶ NESG. Z lázní Luhačovice. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 19, s. 299.

s rozpínavostí německou.⁴⁷ A v neposlední řadě v textu, popisujícím perskou ložnici bylo vyjádřeno přání, že Peršané snad „nedopustí, aby jejich orientálsky krásné příbytky ohyzdil snad nestvůrný nábytek nějaké zrůdné, nevkusné vídeňské secesse.“⁴⁸ Kdy z formulace vyplývá, že kupříkladu francouzská secese by byla v pořádku, pouze ta rakouská je nevhodná.

Rubriky

Četba

Na začátku každého čísla se nacházela četba. Následovala hned za titulní stranou a rozsahově jí byla pokryta minimálně celá první strana. Standardně byly v jednom čísle uveřejňovány povídky dvě, v pěti číslech byla uveřejněna povídka pouze jedna, a taktéž v pěti byly uveřejněny tři. Prostor věnovaný čtení byl většinou dvě strany, nacházely se však případy, kdy byl rozsah větší i menší. Přibližně v 14 % případů měl prostor věnovaný povídkám rozsah pod dvě strany, v téměř 60 % případů byl rozsah přes dvě strany (včetně), v 19 % tvořil rozsah přes tři strany a přibližně 10 % nad čtyři. Dvě třetiny povídek byly na pokračování, zbytek byly uzavřené.

Pouze u jedné povídky nebyl uveden autor, u všech ostatních byli jejich autoři uveřejněni. V prvních třech měsících vydávání vycházely jenom povídky romantické, které byly celkově tematicky nejpopulárnější. Sedmdesát procent všech povídek bylo romantických, přičemž šedesát pět procent z nich končilo nešťastně. Stejnou procentní měrou končily nešťastně z důvodu úmrtí alespoň jednoho z páru, většinou buď vraždou nebo sebevraždou. Nevěra tvořila důvod nešťastného konce u dalších dvaceti procent. Dvanáct procent povídek se tematicky věnovalo životě na českém venkově, zbytek měl jiná témata, často vlastenecká. Z celkového počtu 84 povídek končilo 19 smrtí, a pouze čtyři z nich nebyly romantické. Všechny se týkaly života chudých lidí, jednoho utrápila manželka, jeden uhořel a jeden se udřel k smrti. Pouze v posledním případě byla smrt nenásilná, kdy babička zemřela vysokým věkem. A ze všech povídek končících smrtí byla vůbec jediná, ve které byla smrt klidná. Ve dvou povídkách byla smrt způsobena nemocí a u jedné nebyla příčina smrti uvedena, ostatní končí vraždou nebo sebevraždou.

I zde se objevovaly stopy národnostní angažovanosti. Povídky přímo takto tematicky zaměřené byly tři. V jedné z nich dá otec z chudé rodiny svoje děti do německé školy, protože němčina otevře lidem více příležitostí a češtinou je pohrdáno, jenže když dospějí začnou se jeho děti cítit jako Němci a začnou opovrhovat Čechy, a on se ze smutku oběsí. Ve druhé je mladý herec vyburcován k tomu, aby se přidal k povstání proti Vídni, zatím co jeho kolega o problém nejeví zájem a následně na to doplatí. V poslední vzpomínají dva starší pánové na to, jak v nich ještě jako v žácích Máchovo dílo probudilo národní cítění.

Povídka o Máchovi odpovídá kulturnímu zaměření časopisu i jeho snahám pozvednout národního ducha pomocí odvolávání se k významným jménům české kultury. Druhá vlastenecká povídka volá po zachování jazyka, podpořená rolí uvědomělého učitele, který vštěpoval svým žákům důležitost českého jazyka, vzpomínka na nějž se průběžně objevuje v rámci textu. Poslední povídka pak volá po rázné akci a kritizuje nečinné přihlížení a

⁴⁷ NESG. Náprstkův dům v Chicagu. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 36, s. 566.

⁴⁸ NESG. Teheran: Perská ložnice. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 25, s. 395-396.

vyčkávání, odvolává se k Havlíčku, a opakuje se zde tedy opět snaha navázat na významné Čechy.

Jedna povídka byla sice tematicky romantická, přesto se v ní nacházely stopy angažovanosti. Čecha a Italku spojí společný odpor vůči Rakousku a z jejich úst zazní věta „kdo zůstává lhostejný k tomu, co se děje v jeho vlasti, je horší než zrádce“⁴⁹

V rámci této rubriky vyšly i tři texty, které nebyly smyšlené. První pojednává o vysloužilém vysokoškolském profesorovi Martinicovi, který se ve stáří přestěhoval do malého města, kde díky své rozsáhlé knihovně a znalostem s různých oborů působil na rozvoj místního ducha. Ve druhé popisuje autorka postřehy ze svého pobytu v Petrohradě o životě v Rusku. V posledním autor popisuje průběh soudního procesu se zlodějem, odsouzeným za okradení stařenky, kterému byl jako novinář přítomen. To, že je v celém časopise pouze jeden záznam ze soudní síně je poněkud překvapivé, protože v té době bylo velmi populární tento typ textů v novinách a časopisech uveřejňovat.

Dva nejčastější autoři byli J.O. Královec, který byl v té době populárním dramatikem, a Gustav R. Opočenský.

Drobnosti

V závěru časopisu se vyskytovalo rubrik několik. V pořadí z nich jako první v každém čísle figurovala rubrika „Drobnosti“. Na rozdíl od rubrik, které následovaly po ní nepřinášela žádné zprávy, její funkce byla spíše pro pobavení a preferovala obsah zaměřený na zajímavosti a anekdoty než obsah, díky kterému by byl čtenář informován o současném dění. Po obsahové stránce se zaměřovala na anekdoty a zajímavosti ze světa, přírody a historie. V jednom čísle se vyskytovalo od jednoho po devět textů, nejčastěji však dva nebo tři.

Nejčastější a pro rubriku nejtypičtější byly anekdoty, které tvořily bezmála 40 % všech textů. Spolu s nimi tvořily zábavné ladění rubriky také historiky, které tvořily 18% obsahu a ve většině případů bylo jejich cílem pobavit, v některých případech pak přinášely moudrost nebo poučení.

Velmi populární byly texty referující o cizích zemích a kulturách. Tvořily skoro třetinu textů, specificky 27 %, většinou pojednávaly o neobvyklých zvycích a kultuře dané země, v několika případech pak byly odlišné zvyklosti a normy použity jako základ anekdoty. Kulturní zajímavosti, jako byl kupříkladu karneval v Paříži nebo italské pověry, tvořily třetinu těchto textů. Stejně tak anekdoty a historiky zasazené do dálných krajin. Menší měrou pak byly zastoupeny popisy významných míst jako egyptské pyramidy nebo Velká čínská zeď. Jeden text byl pak věnován zprávě o plánované výpravě na severní točnu.

Jako aktéři anekdot a historek velmi často figurovali šlechtici, umělci, vojáci a překvapivě Osmané. V jejich případech to byli hlavně sultáni, pašové a kalifové, tedy opět šlechta, a v některých případech vojáci. Obyčejní lidé oproti tomu figurovali hlavně v zajímavostech jako byly pocity tonoucích, výstup odvážlivců na Mont Blanc nebo průběh nejdelší šachové partie na světě.

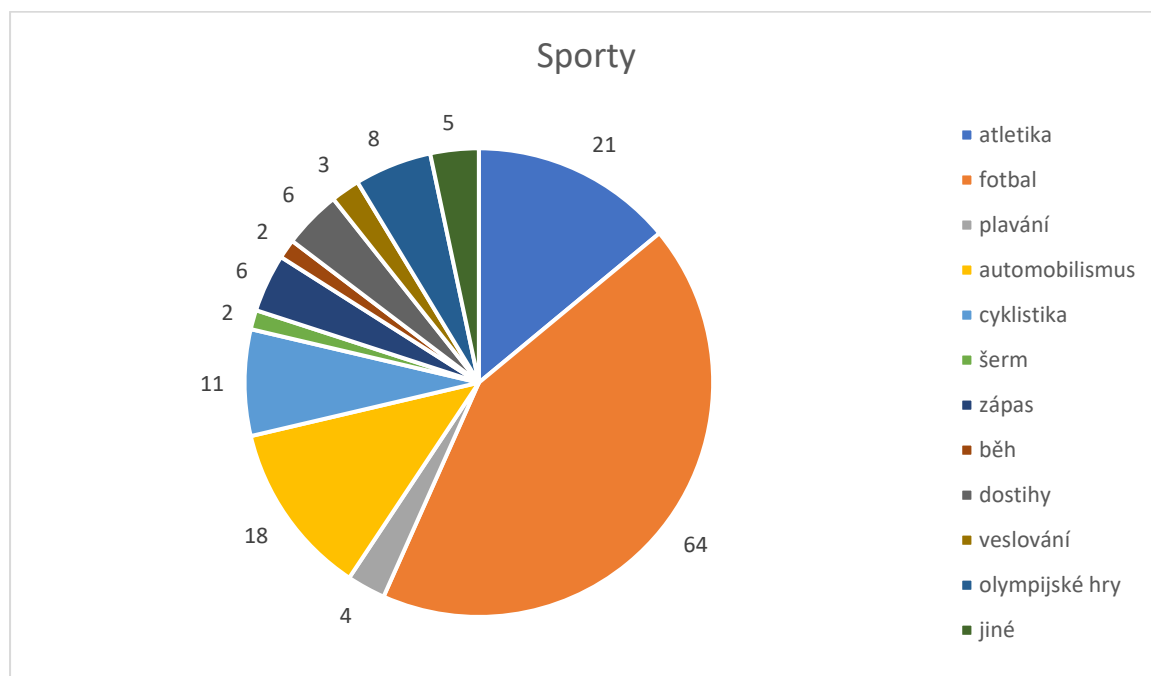
⁴⁹ VELHARTICKÝ, Adolf. Na stráži. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 21, s. 322.

Zajímavosti ze světa přírody byly také velmi oblíbené. Obzvláště pak objevy a vědecké výzkumy týkající se říše zvířat. V menší míře pak přírodní úkazy, jako byly sekvojové stromy, slané jezero v Americe nebo pohybující se hora.

Čtvrtým a posledním velkým tématem byla historie. Ta sloužila jako scéna anekdot a historek, věnovaných velmi často šlechticům a známým umělcům. Texty věnované šlechticům velmi často popisovaly humorné situace vzešlé ze střetu šlechty se životem obyčejných lidí. Pro výčet z řad umělců se objevovali z hudebníků Verdi, Mozart a Beethoven, z literátů pak Dumas a Hugo a nakonec dramatik Shakespeare. Druhou variantou byly texty o původu a vzniku různých předmětů a děl. Příkladem třeba původ slova „husar“, vznik Míšeňského porcelánu, vznik Marseillaisy nebo původ pošty.

Sport

Rubrika sportu, nesoucí název Sportovní hlídka, se zaměřovala na soutěže, utkání a zápasy. V menší míře pak informovala o zvolení nových členů do vůdčích pozic v radách sportovních organizací a přípravě sportovců na účast ve významných soutěžích. Výrazněji pak na letní Olympijské hry, které se toho roku konaly v Athénách. V rámci jednotlivých druhů sportů výrazně dominoval fotbal, který tvořil přibližně 40 % témat pokrývaných touto rubrikou. Zvláštní pozornost pak byla věnována klubu Slávie a jeho výkonům. Častější výskyt bylo možno vypočítat ještě u kategorií atletiky a automobilismu, které ovšem zastupovaly kolem pouhých 13 % každá. Ostatní sporty se vyskytovaly v příliš malých počtech, než aby byly relevantní. Významnější ještě byla cyklistika, která se přiblížila osmi procentům, ale ostatní sporty jako plavání, zápas, dostihy nebo veslování, u kterých bylo možno zaznamenat opakovanou zmínku nepřesáhly ani pět procent.

Příloha 10

Více než polovina zpráv se týkala událostí v Česku. Ze zpráv, které se věnovaly sportovním událostem v cizině více než polovina obsahovala informace o Česku a českých sportovcích. Téměř čtvrtina zpráv pocházela ze světa, přičemž většina se odehrávala v sousedním Německu. V rámci událostí z monarchie byla jasná preference Uherska. V událostech

probíhající na území monarchie byly obě země vyrovnané, avšak Uhersko mělo mnohem více zmínek ohledně účasti na sportovních kláních probíhající mimo jeho území. I v typu sportu byl u obou zemí rozdíl. Zatím co sport v Uhrách byl zaměřen téměř bezvýhradně na fotbal, v Rakousku o něm až na z Vídně řízené omezení českých družstev nebyla zmínka. Místo toho byly všechny zprávy zaměřeny na automobilismus.

Jediným sportem, o kterém bylo referováno bez ohledu na českou přítomnost byl automobilismus. Ten měl dokonce více zmínek bez souvislosti s Českem než fotbal, který měl co do počtu 3,5krát více článků než automobilismus.

Pokud porovnáme oblast monarchie a zbytek světa, ohledně zmínek souvisejících s Českem, je opět vidět rozdíl. Zatímco v rámci monarchie neobsahovala žádný odkaz třetina textů, ve zprávách ze zbytku světa to byla nadpoloviční většina.

Počet textů v jednom čísle se pohyboval mezi jedním a osmi, ve dvou ojedinělých případech byl počet v jednom čísle 15 a v jednom 10. Nejčastěji však rubrika obsahovala dva delší texty. V čísle s patnácti texty se jich šest věnovalo svolání valné hromady za účelem ustanovení nového výboru, a tento výjimečný případ zvedl počet sportovních zpráv pro dané číslo. V čísle o deseti textech byla výrazná převaha fotbalových utkání a je naznačeno, že probíhalo nějaké mistrovství nebo šampionát.

Rubrika byla v některých číslech rozdělena do podsekcí na základě typu sportu pro jednodušší orientaci. Takže kupříkladu v podsekcí kopaná, která se vyskytovala patnáctkrát byly uveřejněny všechny příspěvky týkající se fotbalu. To samé platilo i pro kategorie automobilismus a atletika, které tvořili čtvrtinu a pětinu těchto podsekcí. Sekce cyklistika byla použita pouze ve čtyřech číslech. Vodní sporty, turf a šerm se jako podsekcí objevily každá pouze v jednom čísle. Toto dělení do podsekcí, se však nacházelo pouze v prvních dvaceti číslech. Pro posledních šestnáct bylo od členění upuštěno.

Ani v rubrice sportu nechybí neshody s Rakouskem. V čísle z 24. března je ostře kritizován bojkot českých fotbalových klubů ze strany Rakouska, jelikož si Česko bez jeho svolení založilo vlastní fotbalový svaz, který se nezodpovídá tomu rakouskému. Nově bylo do stanov zavedeno, že rakouské kluby nesmí hrát se spolky, které nebyly uznány Rakouským svazem fotbalovým, což byly v té době jen ty české. Autoři tento krok označili „bojkotem z národního chauvinismu“.⁵⁰ Druhý případ, který pochází z téhož čísla, vyznívá nadějněji, jelikož ve vedení pražského D.F.C. (Deutscher Fußballclub) byl vyměněn profesor Hnepe, přezdívaný „čechožrout“, za předsedu k českým klubům vstřícnějšího.⁵¹

Divadlo

Rubrika Z divadelního ovzduší, jak název napovídá, obsahovala informace z prostředí českých divadel. V prvním čísle nesla název „Divadelní kukátko“, v dalším čísle byl název rubriky změněn na „Z Divadelního ovzduší“, který zůstal zachován po zbytek čísel. Množství krátkých zpráv v této sekci se pohybovalo mezi jednou a šesti zprávami, nejčastěji však jedno číslo obsahovalo zprávy čtyři nebo pět.

Zájem o divadelní zprávy se soustředil na čtyři konkrétní centra, a to na Prahu, Brno, Plzeň a Východní Čechy. Východní Čechy neměly jedno významné divadlo ve velkém městě, které

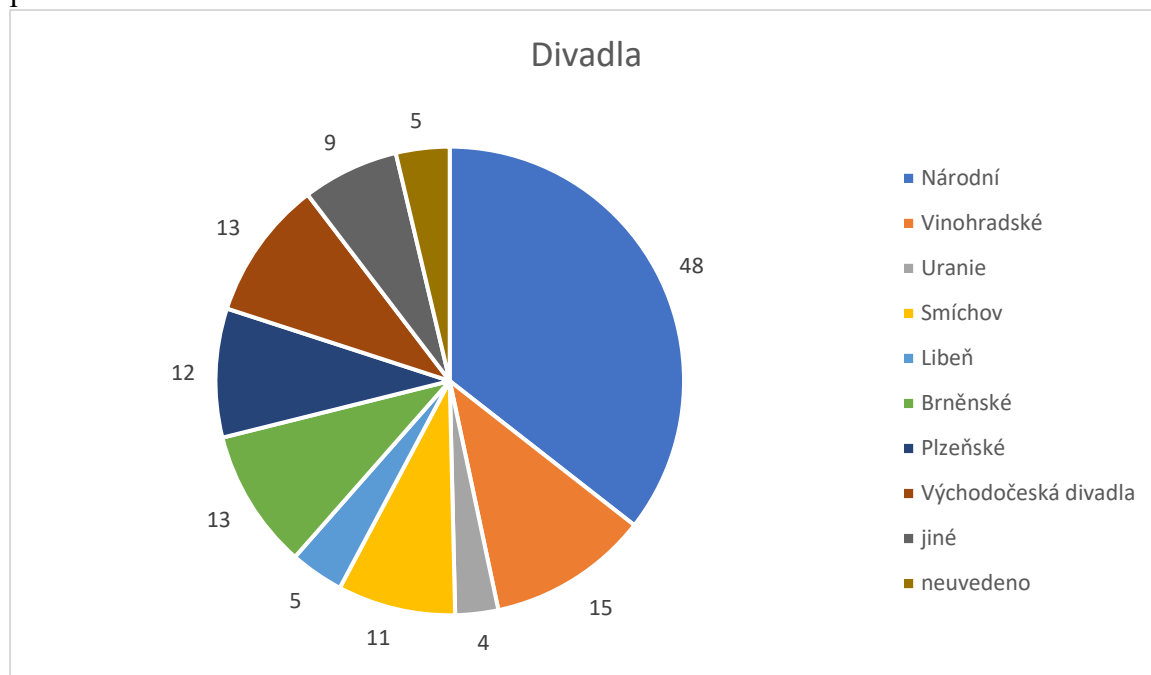
⁵⁰ *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1., č. 3. 1906.

⁵¹ tamtéž

by fungovalo jako centrum kultury pro danou oblast. Místo toho v této oblasti fungovalo Divadlo sdružených měst Východočeských, které mělo v konkrétních městech domluveno zapůjčení divadelních prostor, kde po určitou část roku divadelní sdružení vystupovalo, než se přesunulo do dalšího nasmlouvaného města. Podle oblastního zájmu bylo nejvíce zpráv věnováno Praze, a to 60 %.

Co se rozdělení podle konkrétních divadel týče, bylo nejvíce prostoru věnováno Národnímu divadlu v Praze. Informace o něm tvořily necelých 35 % veškerých zpráv a více než polovinu zpráv z Prahy. Z té bylo průběžně informováno ještě o Švandových divadlech na Smíchově, Vinohradském divadlu, Lidovém divadlu Urania a Lidovém divadlu v Praze VIII.

Smíchovské divadlo se potýkalo s průběžnými odchody ze svého hereckého souboru. Referování o Vinohradském divadle o něco málo přesáhlo dokonce i zprávy z ostatních měst. Vinohradské divadlo bylo v té době velkým tématem, jelikož až do roku 1906 spadalo pod správu Národního divadla, a tento rok se řešil výběr nového zadavatele, a tedy i možnost, že by se oddělilo jako samostatné divadlo. Zprávy o Divadlu Uranie přinášely kladné hodnocení jeho různých představení. Divadlo Prahy VIII Libeň řešilo složitý návrat z divadelních prázdnin.

Příloha 11

Rubrika také obsahovala všeobecná témata společná všem divadlům. Standardně to byly změny v hereckém obsazení – ať už to byl odchod umělců, zprávy o tom, jaká osobnost přibyla do sestavy daného divadla, nebo probíhající konkurzy – dále recenze a hodnocení proběhlých představení, upoutávky na připravovaná představení a zprávy o hostování, buď zmíněného divadla v jiném městě nebo o vystupování jiného divadla v prostorách zmíněného divadla. Například když v budově Národního divadla v rámci návštěvy v Čechách vystupovalo divadlo z Moskvy.⁵² Příležitostně se vyskytovaly zprávy o změně vedení divadla, chystané premiéry, nebo oslavách významného výročí, to se mohlo vztahovat buď k hereckým osobnostem nebo výročí hraní některého z představení.

⁵² *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1., č. 7. 1906.

Výjimečně se objevovaly zprávy, které nespádaly do žádné z kategorií a objevily se pouze v jednom nebo dvou číslech. Jednalo se o zřízení letní scény v Brně, myšlenku zřízení divadla pro Nusle a Vršovice, snahu o založení azylu pro herce v důchodu, finanční obtíže malých scén, zahájení sezóny, cenzuru, kurzy pro umělce, nebo debaty o tom, kdy je vhodné používat titul umělec/umělkyně.

Divadelní rubrika také obsahovala česko-německé spory. Pražští Němci pořádali májové slavnosti a k té příležitosti vydali časopis, ve kterém byly otištěny verše významného německého dramatika Josefa Kainze, v nichž vyzývá Němce, „hrozí-li nebezpečí, aby mnoho o něm nemluvili, nýbrž aby zabíjeli své odpůrce“. Což v této situaci měla být česká většina, což redakce komentovala slovy „Němec sice může být velikým umělcem ve svém oboru, ale že přitom nezapře, své nízké zášti k odpůrcům svého národa.“⁵³

Literatura

Sekce Literatura se nacházela pouze v osmi číslech. V daném měsíci vždy ve dvou číslech, která následovala hned za sebou. Kupříkladu dvacátého prvního a dvacátého osmého dubna. Počet textů v čísle byl mezi jedním a čtyřmi, dva nebo čtyři texty na číslo však byly nejčastější. Zaměřovala se na doporučení literatury k četbě, a to dvěma způsoby, rozbořením díla a reklamou. Rozbory díla se vztahovaly pouze na beletrii a byl pod nimi podepsán autor, reklama byla použita u všeho ostatního, primárně však u časopisů, které tvořily největší část obsahu rubriky, přesně 50 %. U časopisů byla uvedena cena předplatného, vydavatel a jeho adresa. U knih byl uveden autor, název, překladatel, edice, nakladatel, vydavatelství a cena.

Beletrie preferovala psychologické romány a knihy pro děti. Časopisy byly rovnoměrně rozděleny mezi zaměření na zábavu a mezi zaměřením na profesi a pracující. Například časopis „Dřevo“, který cílil na profese s tímto materiálem pracující jako byli kupříkladu truhláři, řezbáři a tesaři.

I zde se objevuje důraz na soudržnost Čechů a obroda lidí z vyloučených oblastí. Jeden z doporučovaných časopisů nesl název Vzdělání lidu a pobízel k rozšiřování vzdělání a osvěty mezi venkovské lidi, kteří normálně nemají čas ani možnost věnovat se vyšším duchovním zájmům.⁵⁴

Hádanky a Lékaři

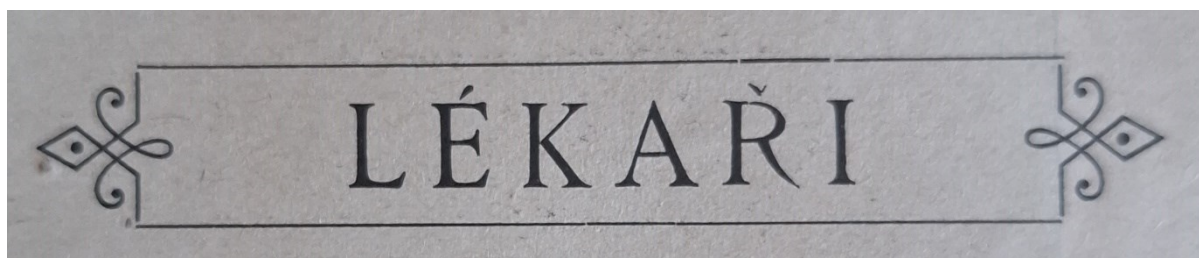
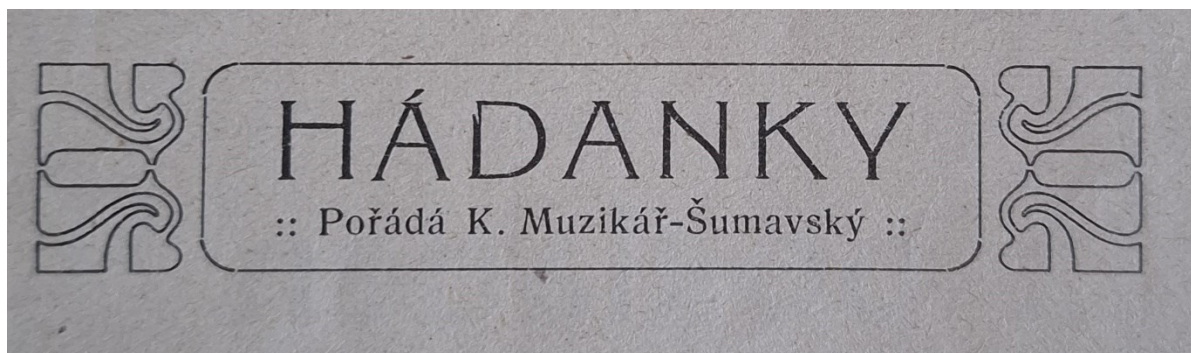
Nakonec se také objevovaly hádanky a rébusy, za jejichž správné rozluštění bylo v některých číslech možno vyhrát odměny. Hádanky měly podobu sloupku a na rozdíl od ostatních rubrik a většiny článků byl uveden autor, zodpovídající za tuto sekci, který byl navíc uveden pod svým plným jménem.

V prvním čísle byla uvedena upoutávka na to, že budou v dalších číslech hádanky zveřejňovány, spolu s důvodem, proč tomu tak je. Dle autora je tomu z důvodu jejich popularity a také proto, že tříbí mysl. Od prvního čísla byla každá hádanka číslovaná a počítání pokračovalo skrze čísla. V prvním čísle tedy byly hádanky 1, 2 a 3, ve druhé čísle byly hádanky 4 a 5 atd.

⁵³ *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1., č. 14. 1906.

⁵⁴ *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1., č. 16. 1906.

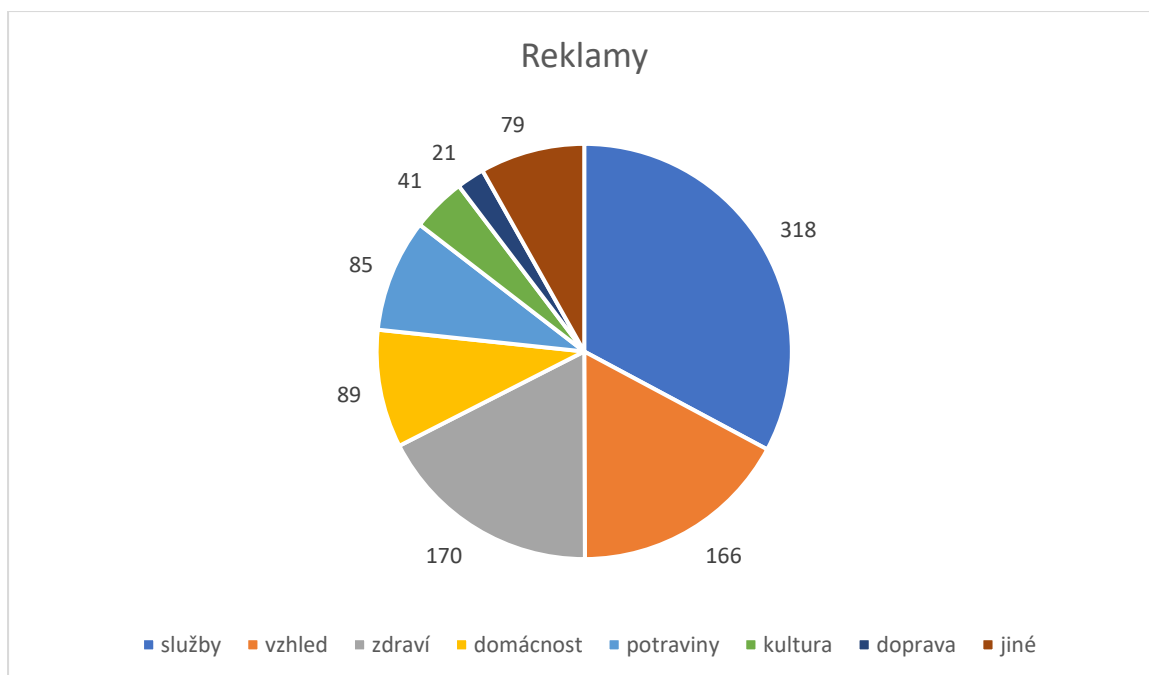
V pozdějších číslech, specificky od prvního září se objevovala sekce, nesoucí název „Lékaři“, která se vyznačovala zdobným tiskem, podobným tomu ze sekce „Hádanky“. V ní byly zveřejňovány lékařské ordinace, které se rozhodly o sobě avizovat pomocí tohoto časopisu. V předchozích číslech bylo možno najít inzerce těchto lékařů mezi ostatní reklamou, nicméně od dvacátého šestého čísla jim byl vyhrazen samostatný prostor, a v mnoha případech byly od ostatních reklam odděleny ještě dalším textem.

Příloha 12

Reklama

Zaručeně největší kategorií byly služby, které se pohybovaly kolem 35 %. Poté následovaly reklamy zaměřené na zdraví a vzhled, oboje po sedmnácti procentech. Následovaly kategorie domácnost a potraviny, kolem 9 %. Poslední výraznější kategorií byl typ jiné, kde byly uvedeny reklamy, které se nehodily do jiných kategorií.

Příloha 13

Z reklam na služby se jich 20 % týkalo tiskařských a knihařských služeb. Zlatnictví nebo rytectví pokrývalo 14 % a bylo nabízeno čtyřmi různými zadavateli reklamy. Přes 13 % nabízelo umělecké služby, jako byla tvorba portrétních obrazů a soch, výuka hry na klavír nebo služby mistra houslaře. Přibližně 12 % se týkalo služeb finančních, ať už se jednalo o banku Slavii, pojišťovnu Praha, záložnu nebo půjčky od soukromníka. Výrobou razítek na zakázku se zabývalo 7 %, přičemž tyto služby inzerovaly čtyři různé firmy. Dvě služby, které nebylo možné přiřadit ke konkrétnímu typu, se samy pohybovaly kolem deseti procent. Byla to Hlavova kavárna, která se vyskytovala ve třiceti dvou číslech z celkových čtyřiceti dvou, a c. k. vojenská kancelář, která se nacházela v o něco menším počtu dvaceti devíti. Ve zbývajících část nabízeli svoje služby kupříkladu lakýrník, prádelna, hodinář nebo starožitník.

Šedesát procent reklam s tematikou zdraví byly inzerce na lékaře, kteří nabízeli svoje služby. Zbýlých čtyřicet procent tvořily reklamy na konkrétní léky. Nejčastěji to byly léky značky Thierry, které tvořili pětinu zmiňovaných léků. V jedné reklamě vždy byly představeny dva produkty, prvním byl Thierryho balzám, který léčil žaludeční a trávicí obtíže, druhým produktem byla mast určená na poranění a kožní problémy. U reklamy byla také vyobrazena ochranná známka, kterou jsou léky označeny, aby bylo možno ověřit jejich pravost. Druhý nejčastější lék nesl název Roborans, byl bylinného původu a sloužil proti impotenci. Posledním opakujícím se lékem byly Maršnerovy tablety, který byly rozpustné ve vodě a měly posilovat odolnost vůči nemocem. Ostatní léky byly různorodé a vyskytovaly se převážně ve spojení s lékárnou B. Fragnera.

Ze vzhledu tvořily 35 % přípravky na vylepšení a péči o vzhled. Nejčastějšími příklady těchto přípravků byl Piliosin, určený k povzbuzení růstu vlasů a vousů, a Sinusolitem, určený k růstu poprsí. Další 30 % tvořily reklamy na oblečení, u kterých se jednalo jednak o obchody s konfekcí a krejčovství, jednak o specializované obchody, kupříkladu obchod Jana Hraběte zaměřený na klobouky. K tomu dalších téměř sedmáct procent tvořily takzvané módní síně. S přihlédnutím k nim tedy oblečení pokrývalo téměř 50 % reklam na vzhled.

Dalších třináct procent tvořily reklamy na módní časopis Pařížský týden. Zbytek se dělil mezi reklamy na klenoty a reklamy na látky.

U typu Domácnost tvořily přibližně 57 % reklamy na nábytek. Dalších 21 % pak reklamy na látkové zboží jako byly závěsy, prostěradla nebo potahy na polštáře, a materiály na jejich ušití. Zbytek tvořily užité předměty jako lampy a lustry, nátěry podlah nebo značka pracího mýdla. A domácí přístroje, jako šicí stroj nebo pračka.

Polovina reklam zaměřených na potraviny byla věnována vínům, nejčastější značkou byla vína Beřkovická, která tvořila polovinu zmíněných vín. Dalších 25 % tvořily reklamy na pivo. Osm procent tvořily reklamy na čaj, sedm na rum a rumovou trest'. Jediná reklama, která byla věnována jídlu byly Vydrovy dobroty.

Největší část sekce Jiné, tvořily obchod s fotoaparáty a obchod s látkami a pracovním náčiním pro malíře, ať už umělecké nebo pokojů. Oboje po dvaceti dvou procentech. Větší zastoupení mělo ještě knihkupectví Kober s patnácti procenty. Zbytek tvořily kupříkladu reklamy na čerpadla, pohlednice nebo možnost přivýdělků šitím.

Čtvrtina reklam byla doplněna grafikou, která z 95 % procent byla ilustrací, v necelých pěti procentech se jednalo o ozdobný text.

Závěr

Tato práce si dala za cíl rozebrat obsahovou stránku týdeníku České Ilustrované Listy, určit jakým tématům bylo věnováno nejvíce prostoru a jaké názory zastávala redakce.

Důležitou roli hrála kultura a národní duch. Důkazem toho může být kupříkladu číslo z 28. července 1906, které neslo označení „Slavnostní vydání k padesátiletému výročí úmrtí Karla Havlíčka Borovského“ které až na dva krátké články a rubriky bylo tematicky Havlíčkovi věnováno celé, včetně doprovodné grafiky. Důraz byl kladen na národní soudržnost, pozvednutí venkovského lidu a lidu z okrajových částí země.

České Ilustrované Listy vycházely v bouřlivém období roku 1906, kdy se Evropa potýkala se silně nestabilní politickou situací jak v rámci jednotlivých států, což bylo možno vidět na případech mnohých ministerských krizí a atentátů, tak na poli mezinárodním, v rámci přetahování se o sféry vlivu a vyostřující se neshody mezi jednotlivými státy, které byly vůči sobě navzájem čím dál tím více podezíravé. V době, kdy se nestabilita začínala projevat i v rámci monarchie Rakouska-Uherska, se silícími hlasy volajícími po větší samostatnosti jednotlivých národů v ní.

Ve světě, který stíhala řada neštěstí a přírodních katastrof.

Autoři časopisu se snažili dopomoci českému národu k zářnějším místu na slunci. Jejich snaha byla patrná v přístupu k náplni týdeníku, ve kterém jasně převládala kultura, s pomocí níž se snažili podpořit národního ducha a národní soudružnost, zvláště pokud se to týkalo oblastí, ať už územních nebo kulturních, ohrožených německou menšinou žijící na území českých zemí.

Summary

The aim of this thesis was to analyse the content of the weekly *České Ilustrované Listy*, to determine what topics were given the most space and what opinions were held by the editorial staff.

Culture and national spirit played an important role. This is evidenced, for example, by the issue of 28 July 1906, which was entitled "Festive issue on the 50th anniversary of the death of Karel Havlíček Borovský" and which, apart from two short articles and columns, was devoted entirely to Havlíček, including the accompanying graphics. The emphasis was on national cohesion, the upliftment of the rural people and people from the peripheral parts of the country.

The Czech Illustrated Letters were published during the turbulent period of 1906, when Europe was faced with a highly unstable political situation both within individual states, as could be seen in the cases of many ministerial crises and assassinations, and internationally, in the tug-of-war over spheres of influence and the escalating disagreements between states that were increasingly suspicious of each other. At a time when instability was also beginning to manifest itself within the Austro-Hungarian monarchy, with growing voices calling for greater independence for the various nations within it.

In a world plagued by a series of disasters and natural catastrophes.

The authors of the magazine tried to help the Czech nation to a brighter place in the sun. Their efforts were evident in their approach to the content of the weekly, which was clearly dominated by culture, with the help of which they tried to promote national spirit and national comradeship, especially when it concerned areas, whether territorial or cultural, threatened by the German minority living in the Czech lands.

Seznam použité literatury

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií - Od počátku do současnosti*. Druhé upravené a doplněné vydání. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0553-3.

BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky. I. díl, Český periodický tisk do roku 1918*. Praha: Novinář, 1981. ISBN 978-80-271-1144-2.

HAGEN, Lutz, Jakub KONČELÍK, Irena REIFOVÁ, Helmut SCHERER a Winfried SCHULZ. *Analýza obsahu mediálních sdělení. 2. přepracované vydání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0827-82005.

HRABOVÁ, Libuše. LOUIS LEGER – SLAVOFIL. Online. In: *Sborník prací historických XXI*. Olomouc: Universita Palackého Olomouc, 1998, s. 33-38. ISSN 0139-6080. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20060107155852/http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/HIST27/Historica27_04.pdf. [cit. 2024-07-25].

KONTLER, László. *Dějiny Maďarska*. Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN 80-7106-405-x.

KOUDELKA, Jaroslav. *Noviny, co jsou a jak se dělají*. Praha: Státní nakladatelství, 1932.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3568-9.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: PORTÁL, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

TROJAN, Jan. In: *Dějiny opery*. Paseka, 2001, s. 302. ISBN 80-7185-348-8

VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4178-9

Seznam zdrojů

GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ, Ludmila. Posmrtná vzpomínka za Antonínem Konst. Vítákem. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 3, s. 37.

NESG. České veřejnosti!. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 1, s. 2.

NESG. Politický proces v Ružomberku. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 42, s. 661.

NESG. Křesťansko-sociální demonstrace před parlamentem. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 14, s. 219.

NESG. K selským nepokojům v Haliči. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 2, s. 29.

NESG. K volebnímu vítězství českému v Českých Budějovicích. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 37, s. 580.

NESG. K volebnímu vítězství českému v Českých Budějovicích. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 38, s. 597.

- NESG. K výtržnostem v Podmoklí. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 16, s. 244.
- NESG. Rozbořená část macedonské vesnice Gradoboru u Soluně. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 5, s. 69.
- NESG. K nepokojům v Maroku. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 39, s. 612.
- NESG. K marocké konferenci v Algecirasu. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 4, s. 53.
- NESG. K pověstem o šílenosti srbského prince Jiřího. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 40, s. 629.
- NESG. Ke krvavým protislovanským výtržnostem v Rjece. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 28, s. 439.
- NESG. Pumový atentát na královské novomanžele španělské. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 14, s. 211.
- NESG. Oslava Lužického básníka J. Čišinského v Kr. Dvoře. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 18, s. 278.
- NESG. Návštěva dětí z Opavska a Ostravska v Praze. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 21, s. 332.
- NESG. Antonín Dubost. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 5, s. 70.
- Pt. Nikolaj Artěmič Ševelov. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 6, s. 90.
- NESG. Louis Leger. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 16, s. 247.
- NESG. Z lázní Luhačovice. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 19, s. 299.
- NESG. Náprstkův dům v Chicagu. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 36, s. 566.
- NESG. Teheran: Perská ložnice. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 25, s. 395-396.
- NESG. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1., č. 3. 1906.
- NESG. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1., č. 7. 1906.
- NESG. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1., č. 14. 1906.
- NESG. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1., č. 16. 1906.
- Pt. Nikolaj Artěmič Ševelov. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 6, s. 90.
- VELHARTICKÝ, Adolf. Na stráž. *České Ilustrované Listy*. 1906, roč. 1, č. 21, s. 322.

Seznam příloh

Příloha 1: Hlavička novin (obrázek)

Příloha 2: Politické zprávy, rozložení oblastí (graf)

Příloha 3: Zahraniční zpravodajství, rozložení zemí (graf)

Příloha 4: Černá kronika, rozložení událostí (graf)

Příloha 5: Kultura, rozložení témat (graf)

Příloha 6: Profese osobností (graf)

Příloha 7: Standardní doprovodná grafika k osobnostem (obrázek)

Příloha 8: Doprovodná grafika k osobnostem s vyhrazenou stranou (obrázek)

Příloha 9: Cestopis, rozložení kontinentů (graf)

Příloha 10: Rubrika sporty (graf)

Příloha 11: Rozložení divadel (graf)

Příloha 12: Ozdobný název rubriky (obrázek)

Příloha 13: Zaměření reklam (graf)

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK

Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Doležalová Karen

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2021/2022

Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta:

28728465@fsv.cuni.cz

Studijní program/specializace:

Komunikační studia – Mediální studia

Název práce v češtině:

Zapomenutý tisk – rozbor Českých Ilustrovaných Listů

Název práce v angličtině:

Forgotten press – analysis of České Ilustrované Listy

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2022/2023*)

(diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí)

LS 2023/2024

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Rozbor českého periodika vydávaného v období secese v Rakousku-Uhersku. Práce bude zaměřena na rozbor obsahu tohoto týdeníku. Bude se zabývat jeho obsahem, podrobovat ho analýze a vzájemnému porovnávání. V práci bude popsáno prostředí, ve kterém v té době periodikum vycházelo, a bude tak zasazeno do dobového kontextu. Práce si dává za cíl přiblížit podobu české publicistiky dané doby na příkladu konkrétního periodika, které je jedno z mnoha, která v té době vycházela a působila na společnost. Zároveň je to periodikum, které si neudrželo dlouhodobou významnost a zůstalo zapomenuto. Práce by měla přispět k výzkumu periodik a společnosti začátku dvacátého století a zároveň představit médium, které ještě nebylo zkoumáno.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod – uvedení do tématu práce, základní informace o periodiku

1. Historický a společenský kontext doby – nástin éry, ve které časopis vycházel a zasazení do kontextu tehdejšího života a podoby Českých zemí
2. Politika časopisu – rozbor toho, zda se v časopise projevovaly politické názory redakce, jak se časopis stavěl k monarchii a k jiným zemím
3. Metodologie – seznámení s použitou metodou výzkumu

4. Zprávy – témata, kterým se ve svých článcích novináři věnují, poměr zpravodajství o naší zemi a o cizích zemích, vzájemné porovnání těchto kategorií

4.1 Domáci

4.2 Zahraniční

4.3 Klasifikace témat

5. Rubriky – pravidelné příspěvky většinou zábavného charakteru, jejich podoba a vývoj v rámci periodika

6. Reklama – rozbor podoby, četnosti a cílení reklamy na čtenáře

6.1 Jazyk

6.2 Grafika

6.3 Cílové skupiny

7. Grafika – grafická úprava časopisu

Shrnutí a závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Týdeník České Ilustrované Listy, ročník první, čtyřicet dva čísel

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Práce bude zaměřena na rozbor obsahu periodika. S pomocí obsahové analýzy se budu zabývat podobou a obsahem článků, rubrik a reklam v celém prvním ročníku tohoto listu.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií - Od počátku do současnosti*. Druhé upravené a doplněné vydání. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0553-3.

- Kniha obsahuje chronologický přehled historie českých médií. Zachycuje sociální pozadí vývoje médií a kulturní dopady proměny tisku, nástup vysílání a síťových médií a nejdůležitější technologické inovace, které se na vývoji médií podílely.

BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky. I. díl, Český periodický tisk do roku 1918*. Praha: Novinář, 1981. ISBN 978-80-271-1144-2.

- Kniha pojednává o české žurnalistice, od jejích předchůdců na konci patnáctého století, přes postupný vývoj, až po období na počátku 20. století.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: PORTÁL, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

- Kniha seznamuje s metodami užívanými při výzkumu médií. Jednotlivé metodické postupy jsou představeny na příkladech z českých médií. Kniha si zároveň dává za cíl být metodickým manuálem pro čtenáře, kteří se výzkumem médií zabývají, nebo se s ním hodlají hlouběji seznámit.

KOUDELKA, Jaroslav. *Noviny, co jsou a jak se dělají*. Praha: Státní nakladatelství, 1932.

- Kniha popisuje vznik novin, a to jak z historického hlediska, tak z praktického, zaměřeného na tvorbu. Věnuje se také fotografiím v novinách a jejich využití, novinářskému právu i novinářské profesi jako takové.

HAGEN, Lutz, Jakub KONČELÍK, Irena REIFOVÁ, Helmut SCHERER a Winfried SCHULZ. *Analýza obsahu mediálních sdělení. 2. přepracované vydání.* Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0827-82005.

- Dílo, poskytuje vhled do sféry politické komunikace a obsahové analýzy masově mediovaných textů. Uvádí čtenáře do problematiky vztahu médií a veřejné sféry, ukazuje způsoby kvantitativního rozboru masových médií a analýzy zpravodajství.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky.* Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3568-9.

- Publikace uvádí čtenáře do metodologie a empirického výzkumu sociálních věd, provádí jej jeho jednotlivými etapami a poskytuje vodítka pro případnou samostatnou vědeckou práci v oblasti výzkumu médií. Publikace vysvětluje termíny používané ve výzkumu médií. Seznamuje se základy výzkumných postupů při analýze médií a pomáhá při přípravě a realizaci vlastního výzkumu.

VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií.* Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4178-9.

- Kniha se zaměřuje na roli tištěných médií od jejich vzniku do současnosti. Prezentuje klíčové body historie tisku. Sleduje proměny komunikačních nástrojů, ekonomickou problematiku tištěných médií i proces jejich tvorby. Zabývá se také jejich periodicitou a sledovaností, a také vlivem inzerce a cenzury.

HROCH, Miroslav. *Na prahu národní existence.* Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0809-6.

- Kniha popisuje realitu života českého národa v rámci Rakousko-Uherské monarchie. Zabývá se studiem, divadlem, jazykem, ekonomickou krizí i obrozenectvím. Přibližuje, jak se žilo bohaté a vzdělané vrstvě, stejně tak i obyčejným lidem. Kniha přináší ucelený obraz reality Česka a jeho obyvatel.

KOŘALKA, Jiří. *Češi v Habsburské Říši a v Evropě 1815-1914.* Praha: Argo, 1996. ISBN 80-7203-022-1.

- Kniha se věnuje vývoji české společnosti pod nadvládou Rakouska-Uherska. Pozornost je věnována z velké části tvorbě národa za přítomnosti ekonomicky, politicky a sociálně silnějšího národa německého.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let): žádné podobné práce jsem nedohledala

Datum / Podpis studenta/ky

.....